

Dvisavaitinis iliustruotas Jaunimo Laikraštis. Lietuvos Vyčių Organizacijos Organas

Tomas II

Kovo-March 30 d., 1920 m.

No. 6 (79)

Entered as Second Class Matter Oct. 23, 1915 at the P. O. at Chicago, Ill.
Under Act of March 3, 1879.

Published and distributed under permit (No. 528) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By the order of the President, A. S. Burlington, Postmaster General.

"VYTIS" (The Knight)

Published Semi-Monthly by the LIETUVOS
VYČIAI (Knights of Lithuania).

SUBSCRIPTION RATES:

Yearly	\$2.50
6 Months	1.25
In Foreign Countries Yearly	3.00

Advertising rates on application. All communications must be addressed:

"VYTIS"
3261 So. Halsted St., Chicago, Ill.

"VYTIS"

Jaunimo Dvisavaitinis Laikraštis
Leidžia Lietuvos Vyčiai.

PRENUMERATA:

Metams	\$2.50
Pusmečiui	1.25
Pavienis Numeris	15
i Užrubežj Metams	3.00

"VYTIS"
3261 So. Halsted St., Chicago, Ill.

ALLELIUJA!

Iš kapo jau kėlėsi Kristus garbingas, —
Nustojo tamsybė valdžios ir mirtis!
Atėjo mums šventės Velykų džiaugsmis —
Linksmi "Alleliuja" pragydo širdis! [gos,

Atėjo Velykos! gamta išsipuošia,
Sutrupino pančius nelaisvės žiemos,
Ir regis, kad tyčia ir ji prisiruošia
Apvaikščioti dieną linksmybės šventos.

Jau kėlėsi Kristus! Visi su linksmybė
Apleiskime nuodėmių troškius kapus!
Apskelbkime kovą narsiai prieš tamsybę,
Gaivinkime meilės, vienybės jausmus!

Jau kėlėsi Kristus! Ir žemė ir dangus,
Nudžiugę, pragydo Karaliui garbės;
Tegu-gi linksmybės šios atbalsiai
brangūs
Nežūsta per amžius iš mūsų širdies!

Margalis. (Iš "Vēversēlis").

A. A. Kun. Antanas Kaupas.

50 Metų Sukaktuvėms Paminėti.

(1870-1920)

SMENIAI man neteko a. a. kun. A. Kaupo pažinti. Tečiau, kuomet redagavo "Draugą," tuomet dar sąvaitinį, susirašinėjau ir, atostogų laikais, pasitaikė kelius sykius jį matyti. Savo gi gyvenimu ir darbais pasirodė jis esąs stambus katalikų Bažnyčios gynėjas; lietuvių katalikų išeivijos apaštalas ir žibintas, kuris ne tik rodė, bet ir švietė kelią mūsų išeivijoje; buvo tai nenuilstantis darbuotojas, garsus rašytojas, visuomenininkas, sociologas ir gilus mintytojas. Palikti jo darbai ir raštai Amerikos lietuviams ytin brangūs. Jo gi vardas garbingas ne tik yra dabar, bet tokis pat užsiliks ir visuomet!

Kadangi šiuosmet spalį 14 (27) d. pripuola 50 metų jo gimimo sukaktuvės, tai gi svarbu yra bent keliais žodžiais prisiminti jo gyvenimą ir darbus.

Antanas Kaupas gimė 1870 m., Gudeliuose, Remygalos parapijoje, Panevėžio apskrityje, Kauno rėdyboje. Mokslus ėjo Šiaulių gimnazijoje iki VI klasai. V kl. pusėtinai baigė. VI kl. jis buvo paliktas antriems metams. Atostogų laike pasitaikė jam kartą ginčytis su kitu už Darviną, dėl to tai tapo įškūstas gimnazijos vyresnybei, kuri išvarė jį iš gimnazijos už... b e d i e v y b ę. Už metų (1888 m.) įstojo į Dvasišką Žemaičių seminariją. Iš pat pradžių už savo lietuvių ir pažangumą jis nepatiko seminarijos inspektoriui a. a. E. Barauskui ir, kuomet sykį pasitaikė, kad tas pats inspektorius padarė krata ir pas jį suradęs "Aušrą," Spencerio "Fizyologija šmiechu," Riboto "Choroby woli" ir kitų raštų, įtarė seminarijos valdžiai ir 1890 m. prašalino jį iš seminarijos.

Iš seminarijos nuvyko tiesiog į Petrogradą, kur gyveno studentų draugijose. Atostogų sulaukus, sugryžo pas tėvus. Po

atostogų iškeliavo Kaunan, kur mokino kitus, privačiai pats besimokindamas. Vasario mėn. 1892 m. pas jo šeimininką padaryta krata ir surasta "Varpas" ir pora užsienio spausdinių; šeimininkas pateko kalėjimui, o jam pasisekė pasprūsti. Mintaujose dar mėgino išduoti kvotimus į VII klasą, bet neturint policijos liudijimo, negalėjo prie egzaminų dasigauti.

Paskui pargryžęs ir tėviškėje išbuvęs visą pavasarį, nežinojo ką daryti nei ką pradėti. Tečiau kelių žmonių patarimu ir pagalba jis iškeliavo į Suvienytas Valstijas. Tų pačių metų rugp. 26 d. buvo jau Chicagoje. Iš pradžių dirbo skerdyklose. Netrukus, kelių jo pažystamų parama, atsidūrė lenkų seminarijoje, Detroite. Turėdamas gabumą, tuojaus patiko visiems, o ypač vice-rectoriui kun. Buhačkauskui, kurs bent kiek vėliau buvo seminarijos rektorius. Mokslą pagirtinai užbaigė, o gegužės 6 d. 1896 m. išventintas į kunigus, buvo paskirtas klebonu Wilkes-Barre, Pa. 1897 m. persikelia į Scranton'ą (Pa.) ir ten pastato mūro bažnyčią. 1907 m. persikelia į Pittston'ą (Pa.), kur pastato antrą mūro bažnyčią. Gi liepos 1 d. 1912 m. persikelia kartu su "Draugu" į Chicago (Ill.), kur nenuilstančiai darbavosi lietuvių labui ir Tėvynės gerovei, iki atgulė į lovą, iš kurios daugiau nesikėlė.

A. a. kun. A. Kaupo biografijai laiko skaitmenų vos tik maža dalelė. Bet toli gražu man trūksta žinių jo būdai iširti ir darbams apspręsti, nes jis buvo tai vienas iš indomiausių mūsų gadynės šviesuolių ir veikėjų. Štai ką jis pats rašo: "...praeityje pamačiau gyvenimą tokiu, koksai yra, ne koku jisai privalėtų būti. Buvau arti susidūręs su studentais, bedieviais, socialistais, anarchistais, teroristais, darbininkais, kapitalistais, inteligentais, tamsuoliais ir tt. ir tt. Pats dirbau pjovyklose, mačiau, kaip kiti dirba dirbtuvėse ir kasyklose... Gyve-

nau kitados tarp darbininkų, o dabar gyvenū iš darbininkų — taigi, tosios klasės pastangos pagerinti savo būvį man ypatin-gai rūpi... Tai gi, pasiliko man niekas kitas, kaip žiūrėti, tēmyti, tyrinėti ir savo patēmijimus plunksna surašinėti.”

Jis tikrai norėjo pagerinti darbininkų būvį, nes ne vien tik plunksna apie tai daug rašė, bet ir pamoksluose nuodugnai ir su-prantamai stengdavosi darbo žmonēms iš-dēstyti būvio pagerinimą ir įvykinimą. Del to tai plačiai studijavo Socializmą, para-šydamas keletą veikalėlių, kaip tai “Socija-lizmo silpnos pusės,” “Iš studijų apie Sc-cijalizmą” ir d. k. Paskiau jis tyrinėjo A-merikos lietuvių gyvenimą ir daug rašė, kas ir kaip ištikrūjų yra, suteikdamas lie-tuviams daug mokslingų žinių iš ekonomi-jos srities ir kitų mokslų.

Energijos pilnas, jis nesiliovė toliau dar-buotis ir įsigilino į sociologijos dirvą. Jo darbo vaisius buvo tai mokslingas veikalas “Evoliucija ne Revoliucija,” kurio veikalo tikslą jis pats nurodo: “mano uždaviniu bu-vo prirodyti keletą dalykų, tarp kurių svar-biausiai yra: 1) sinergijos principas, tai yra, kad geresnės gyvenimo formos yra at-siekiamos ne per aklą kovą vienų su ki-tais, bet per bendrąjį darbą visų krūvo-je; 2) kad sykį susikrovusios socialės struk-tūros nelengva sugriauti; 3) kad net perse-nusios struktūros nesiduoda sugriauti tie-sioginiu būdu, tai yra, kad reikia jas griau-ti indirecte, Vis tai turėjo parodyti, jog revoliucija yra žmonių gerovės stabdy-toja, nekaip gamintoja”.

Tad gi- “Draugas” anuomet teisingai pareiškė, kad tik a. a. kun. A. Kaupas te-galėjo tikroje šviesoje parodyti mūsų išei-vių gyvenimą, nes juos ytin gerai pažino-jęs. Ir jis tai darė. Nei vienas visuomenės gyvenimo apsireiškimas nepraėjo jo nepa-sergėtas, nes jis ne tik visa matė, bet ir vi-sur dalyvavo.

A. a. kun. A. Kaupas paliko originali-nių ir verstinių raštų daugybę, parašais: Patrimpas, Karvojus, Selimas, An—ka, K. A.K., P.A.T., Amerikos Kunigas ir kitokiais. Pažymėtini ir mokslo vertę turintieji jo vei-kalai yra šie: “Evoliucija ne Revoliucija,”

“Visuomenės Psychologija,” “Padėjimas Lietuvių Tautos Rusų Viešpatystėje,” “Vi-durinis kelias” ir d. k. Taip-gi daug užsiliko publicistikos straipsnių, raštų savaitraščio “Draugo” skiltyse. Be to gi buvo uolus ir žymus “Draugijos,” “Vilties” ir kitų katali-kiškų laikraščių ir mėnraščių bendradarbis. Reikia nepamiršti, kad anglų kalboje jis tai pagamino svarbų straipsnį “Lietuviai Suvienytose Valstijose,” kurs straipsnis patilpo XVI tome “The Catholic Encyclopedia,” iš kurio svetimtaučiai sura-do sau žinių šaltinį ir sēmė faktus, pažy-mėdami lietuvius, jog jie skiriasi nuo kitų tautų savo kalba, būdu ir yra pirmiausia apsigyvenę Pabaltmarėje.

A. a. kun. A. Kaupas, nuveiktas savo darbais, yra brangus ir garbingas vyras mūsų Tautoje. Lietuvos gi Vyčių Organiza-cijos nariams yra dar brangesnis tuomi, kad jis daug kuomi prisidėjo ir darbavosi mūsų Organizacijos įkūrimu ir pastatymu tvirtais ir nesugriaunamais pagrindais. A-merikos Lietuvių Katalikų Federacijos Kongrese, buvusiame Pittsburgh'e, Pa., bir-želio 24 d. 1913 m., jis, pirmutinis, davė tikrąjį, neatmainomąjį vardą mūsų Organi-zacijai, pavadindamas narius Lietuvos Vyčiais — Lithuanian Knights, kuris vardas užsilieka mums prakilniu ir įkve-piančiu. Dėkui a. a. kun. A. Kaupo nuopel-nams, Lietuvos Vyčių Organizacija nūn gi yra stipriausia jėga Amerikos lietu-viuose. Ji yra mūsų ateities galybė! —Tai gi, gerai būtų, kad, suėjus 50 metų sukaktuvėms, a. a. kun. A. Kaupo raštai bū-tų surinkti ir atspausdinti. Tik toks rinki-nys parodytų pilnoje šviesoje prakilnią jo širdį ir turtingą sielą.

Bet gi, šiomis dienomis per daug esa-me užsiėmę Lietuvos nepriklausomybės klausimu ir Tėvynės reikalais. Dabar gal neįstengtume to padaryti. Vienok, *brangią-jam a. a. kun. A. Kaupo 50 metų sukaktu-vių atminimui, mes privalome nupinti jo gyvenimo garbės vainiką, paaukodami šių metų spalio mėnesio “Vyties” sąsiuvinių bent porą ir, vėliau atspausdinti tam tikrą dailiosios literatūros rinkinėlį, kuris pilnas būtų a. a. kun. A. Kaupo paveikslų, jo min-*

čių, to pasiaukavimo, to pasiryžimo, kuris skatintų prie darbo ne tik mus pačius, bet, kad liktų ir mūsų kartoms įkvėpimas prie darbo ir pasiryžimų veikti Lietuvos gerovei ir Bažnyčios užduočiai.

Laikas prirengia epokoms kelią, bet pačią epoką sudaro žmogus. A. a. kun. A. Kaupas buvo tai epokos vyras. Mirė tas epokinis Lietuvos, amžių teduodamas, gar-

bingas vyras, bet jo dvasia yra gyva mūmuse. Lietuviškoji visuomenė ir Lietuvos Vyčiai neleis jo idealams žlugti, tai bus geriausias atsimokėjimas už jo nemirštamus, be galo sunkius darbus ir už tuos nuopelnus, kurių nuveikė Lietuvai ir josios darbo visuomenei.

A. Tamoliūnas.

Putinas.

= M E D U Z A. =

(Tąsa).

Andrius Galinis, sugrįžęs namo, rado ant stalo padėtą laišką. Paėmė jį — ir rankos sudrebėjo: pažino Alinos raštą. Tad ėmė skaityti nekantraudamas.

Pagaliau, pagaliau! Atėjo valanda — krizis įvyko... Andrius padėjo laišką didžiai sujudintas.

— Aš turiu tuoj ką nors daryti, — mąstė vienas sau; — aš turiu mokėt prie jos prieiti, prakalbėti jai į širdį, paguosti ir nuraminti. O jei ne, tai bent pagalbos ranką ištiesti.

Nors jau buvo gana vėlu, jis paėmė brylių, lazdą ir išėjo pro duris, pasiryžęs dar šį vakarą suieškoti Aliną.

Žinojo jos butą, paklausė tarno, — atsakė, kad išėjo viena, nieko nepasakiusi ir dar negrįžo.

Andrius žinojo, kad dailininkas geria su savo sėbrais ir kad Alinos ten nėra. Niekur kitur ji nesilankydavo, tad blaškosi kur nors viena, kaip buvo pratusi paskutiniaisiais laikais.

Tad pasuko į parką — sutiko vieną kitą pažystamą — sakė matę Aliną einant "Raudonųjų Akmenų" taku. Andrius žinojo, kad jo žmona mėgo šią vietą, tad neabejojo ir dabar ją tenai rasiąs.

Staiga didė nerimastis suspaudė Andriaus širdį — ir jis leidos bėgti kuone tekinas.

O kelias buvo dar ilgas.

* * *

"Raudonieji Akmenai" buvo viena maoniausiu kurorto apielinkėse vietų. Tai visas nedidelis kalnelis, apskaldytas kraštais, ant kurio viršūnės stūksojo keletas didžiulių akmenų ir uolos skeveldrų šen-ten plačiomis atbrailomis kybančių per kraštą. Naktimis čia būdavo tylu ir tuščia.

Alina mėgdavo tą kurčią paslaptinę tylą, tuos sunkius rūščius akmenų siuletus ir šešėlius ir miglotus apielinkės kalnų regionus.

Tečiau šiandakt va ji jaučia kažką ypatingą šioj balzganoj, sidabrinėj mėnesienos tyloj.

Paršlijus ant akmens, ji priglaudė prie uolos savo degančią galvą, nebeįstengdama nusitverti nė vienos aiškesnės minties. Ji vien jautė, kad amžinai įkrito į baisią prazūtį, iš kurios šit jau buvo bepasikelianti. Ji jau neturėjo nei keršto, nei gailėsčio, nei susigrauzimo del sunaikinto didelio dailės veikalo. Ji visa degė ir alpo paskutine neviltimi ir begaliniu nuilsimu.

O visas pasaulis gyveno kitu gyvenimu, kuriame nebėr jau tavo širdies atbalsio.

Tu raičiokis iš skausmo ir dantimis graužki žemę, o vis taip pat ramiai spindės mėnulis, nebyliai veizės tylūs akmenai ir ramiai padangėj svajos tolimos kalnų viršūnės.

... Įsmeigė Alina akis į vieną tašką ir tūni... Ausyse skamba tartum tolimas varpas — gūdžiai ir plačiai nusuokdamas tuščioj mirties tyloj. O priešais juodoj dėmėj mirguliuoja knibžda smulkios, smulkios kibirkštukės — subėga ir vėl išsisklaido... ir šit atsiveria dvi šviesi vandenini aki — ir žiūri, žiūri...

Pakėlė Alina galvą taip nenoromis, tingiai, — kitaip pasisuko — ir pajuto kaž ką kietą turinti kišenėje. Įleido ranką — kaž kas šaltas palietė kūną. Buvo tai mažutis revolveris, kurį mėgdavo nešiotis bevaikščiodama miesto apielinkėse.

Alina sudrebėjo. Pirmutinė instinkto mintis buvo mesti revolverį žemyn. Tečiau nemetė. Paėmė jį dešinėn rankon, suspaudė, o kairiąją pridėjo prie širdies. Juk tik vienas pasiryžimo akymirksnis, vienas paspaudimas — ir viskas pabaigta.. Nusizudyti!... Šiurpuliai perėjo per kūną, o sąmonėj lyg aiškiau liko.

Ištolo, neaiškiai šmėkstelėjo lengvutis praeities vaizdas ir tyliau liūdėsiu palietė sielą. Suvirpėjo širdis, ilgėsiu nori pakilti dvasia.

Melstis!... tikėti!...

— O, kad nor krislelį skausmaus kūdikystės tikėjimo, nors kibirkštelę šviesios vilties išskelti šioj baisioj nusiminimo bedugnėj — ir aš būčiau išgelbėta... — Alina pravirko gailiomis ašaromis.

Tečiau juodas verpetas jau kyla šniokšdamas:

— ...Veltui, veltui!... Ai, ką aš padariau, kur aš priėjau?! Ir kaip dabar gyventi?...—

Verpetas pakilo, užgriuvo ir sumaišė visa. O sąmonėj taip gyvai stoji visi baises paskutinio tarpo pergyvenimai, kad Alina, kaip beprotė, suspaudė rankomis galvą, suleisdama pirštus į plaukus.

Ir staiga iš viso to juodo skausmo sukurio blikstelėjo viena mintis — aiški ir galinga paskutinės neviltes pasiryžimų: baigti visa!... vienu akymirksniu. Ir taip

įstrigo ji sąmonėn, kad apie ją vieną ėmė suktis visas tas šniokščiantis verpetas — ir tik ji viena siulė tikrą ir aiškų išėjimą: baigti visa!...

Alina peėmė revolverį ir atrėmė jį širdin.... Tik vienas spustelėjimas... nuo baises įvaizdzio apsvaigo galva. Alina pajuto, kad vienok šis paskutinis pasiryžimas yra sunkesnis už visus skausmus. Gyvybės instinktas grumias su ana pagunda minčia.

Štai ir vėl kyla, kyla...— ir vėl nušvito visu savo svaigulingai viliojančiu aiškumu: vienas akymirksnis, vienas spustelėjimas...

Alina pridėjo kairiąją ranką prie širdies, pajuto kaip ji plaka, o pro pirštus vėl atrėmė revolverį. Staiga užpakalyj kaž kas sudundėjo ir juodas šešelis kyštelėjo pro petį. Alina krūptelėjo, paspaudė ginklo kabutę — ir puolė negyva į Andriaus Galinio rankas.

* * *

Tarp degančių žvakių, apkrautas žolynais stovi baltas atidengtas karstas.

Andrius Galinis ir dailininkas Juodasis, nebylioj vienystėj susitelkusių, veizi į didę mirties paslaptį.

Šalta amžina ramybė gaubia Alinos veidą. Paskutinių valandų skausmas išdegino jos širdyj visas žemės geidulių rūdis — ir štai ji guli balta ir tyra, kaip lankų lelija išplauta ir palaužta iš kaitrų kilusios audros.

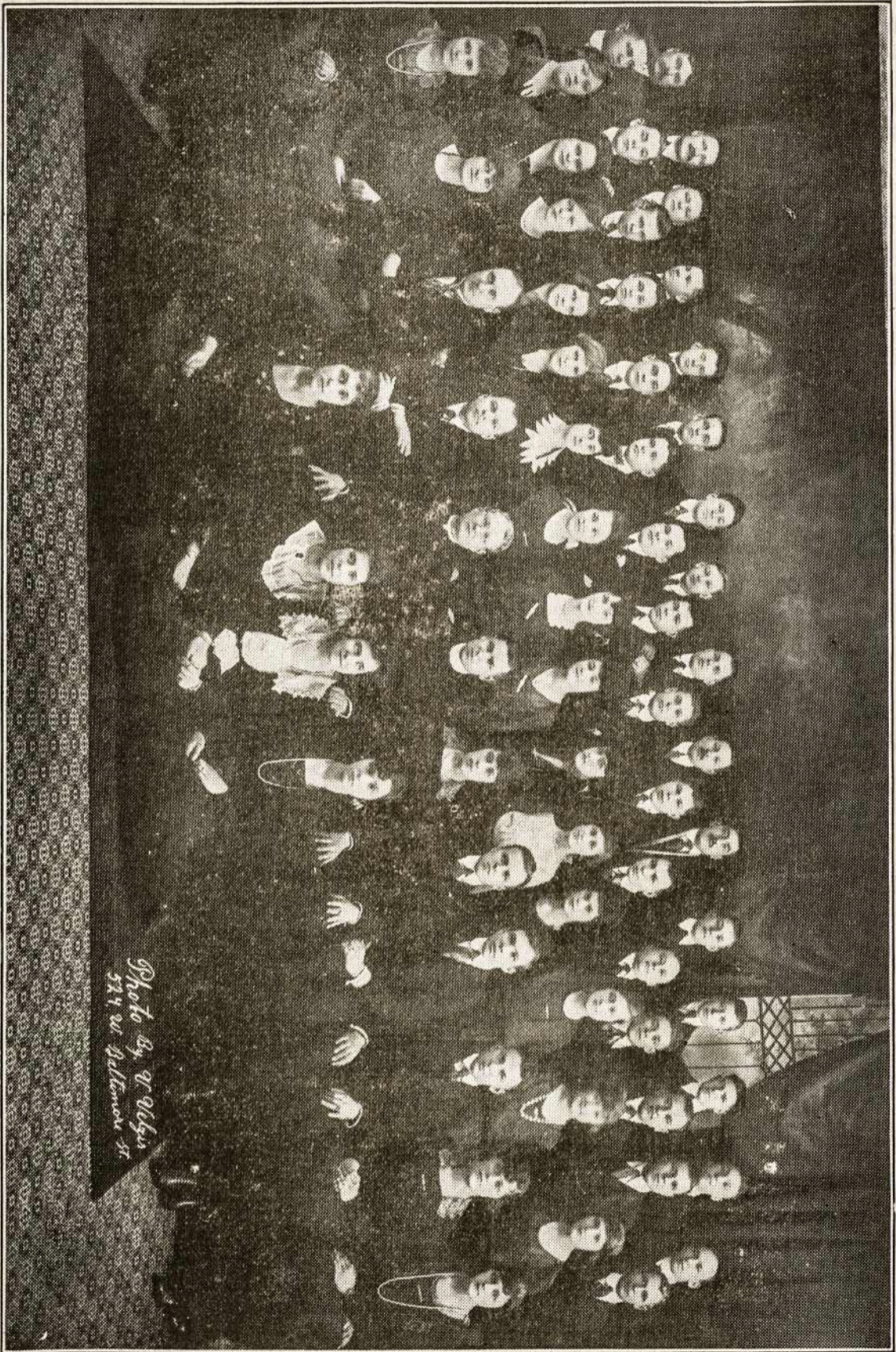
Dailininko širdyj gūdu ir tylu, kaip juodajam miške tamsią pavasario naktį. Tik kada-ne-kada naujas lūkesis šmėkstelėja per sielą, tartum *naujo ryto belaukiant*. Tartum lengvutis vėjelis praskrenda per medžių viršūnes — ir *kelia į viršų ieškantį žvilgsnį*.

— ...Aš sutvėriau du veikalus — o juodu pražudė viens kitą kovoj del būvio ir kovos del laimės.

...Aš norėjau įgyti nevystamos garbės vainiką pamintos širdies kaina, — ir štai pakrypo svarstyklių lygsvara.

...Ko aš laukiu ant Josios laimės ir mano garbės griuvėsių? Koki nujautimai dar nepritirtu ilgėsiu praskleidė dvasią?...

LIETUVOS VYČŲ 19-IA KUOPA BALTIMORE, MD.

...Jei tu esi rūstus *Teisybės Angelas*,—
jei tu esi šviesi *tekančios Saulės Auka*, tai
būki palaiminta, būki palaiminta...—

Nuleido dailininkas galvą. O giliai, gi-
liai atsivėrė jam mylinčios, šviesios, naujai
atsimainiusios "Meduzos" akys, jam nau-
ją paguodą ir naują gyvenimą žadančios.

O jis žemai nusilenkė šaltam Alinos
kūnui ir susitelkęs išėjo pro duris.

* * *

Andriaus Galinio akyse ašaros žiba.

Skaudus užsivylimas gaudžia sieloj,
kaip graudūs šermenų varpai.

— ...Aš tiek iškentėjau jos laukdamas,
betikėdamas — ir štai jos netekau, kai mano
ir jos skausmo taurė jau išgerta iki pasku-
tinio lašo.

...Ar tu radai, brangioji, tą didžią ra-
mybę, taip skaudžiai jos ieškojusi šios žė-
mės verpetuose.

Jis ilgai stovėjo paskendęs savo skaus-
mo gelmėse. Paskui pakėlė galvą, o nauja
gyvenimo kibirkštis jau švietė jo akyse.

— ...Sudie, mylimoji! Tu buvai išrinkto-
ji mano žvaigždė, bet puolei ir sudegei ma-
nės nepasiekusi. O mano kelias dar ilgas —
ir mano žiburys dar negesta.—

Priėjo jis — ir paskutinį kartą pabu-
čiavo šaltai užspaustas Alinos lūpas.

* * *

Ir vėl buvo vakaras ir sausas karštas
vėjas blaškės tarpukalniiais ir ošė parko vir-
šūnėmis.

Andrius Galinis lipo vingiuojančiu ta-
ku vienu vienas. Kai pasiekė kalno viršū-
nės, saulė jau buvo nusileidus. Tik šiaurės
vakarų pusėj degė raudona sūtcmy žara.

Parpuolė Andrius ant kelių ir ištiesė
rankas į tą šalį. Dar niekad Tėvynės ilge-
sys nebuvo jam taip garsiai prabilęs. Pasku-
tinė gija — Alinos meilė, kuri rišo jį prie
tų rūsčiųjų Kaukazo kalnų, štai trūko am-
žinai. Ir dabar jis jautėsi visų apleistas ir
negyvai pailsęs tame gyvenimo verpete, ku-
ris išiliūliavęs begalinėse platybėse svaidė
sielas lig debesų ir vėl jas gramzdino į at-
sivėrusiąs bedugnes.

— ... Lietuvon, Lietuvon!

...Ten kyla nauja gyvybė, ten kūrybos
mintis atgaivins pailsusią dvasią.—

O Lietuvos pusėj dar degė saulėleidžio
žara.

Galas.

Valmont,
16. VIII. 1919.

Vaikas Išmintingesis Už Tėvą.

IENAS girtuoklis vieną rytmetį
apsakinėjo savo žmonai naivų
sapną, kurį sapnavo nakties lai-
ke. Matė jis ketures žiurkes
tiesiog į jį bėgančias. Pirmu-
tinė buvo labai drūta ir nutu-
kusi, sekančios dvi buvo kūdos, ketvirta bu-
vo akla. Vyras, kuris apsakinėjo tą sap-
ną, buvo truputį betikš prietarams ir del-
to tai buvo neramus, nes girdėjo, kad, jei-
gu sapnuoji žiurkes, tai visuomet reiškia
bent kokią nelaimę. Vargšė jo žmona taip-
gi nesugebėjo išrišti sapno. Bet gi mažasis
jų vaikas, už juodu supratlyvesnis, buvo
antrasis Juozapas Paraonui.

— Drūta ir nutukusi žiurkė, — tarė
vaikutis į savo tėvą, — yra tai toji karčia-
ma ten ant kertės, į kurią nuneši visus už-
dirbtus pinigus, tos dvi kūdos žiurkės, tai
aš ir mama esava, o akloji žiurkė — esi tu,
tėve!

Nugirdo A. Matutis.

Silpnabūdžiai privalo pradėti nuo mažų, lengvų,
beveik nieko nereiškančių daiktų, kad išdirbti stip-
rą valią. Tik tas, kuris mokėjo būti savęs kareiviu,
kas išmoko valdyti kūną, sugebės būti ir savęs ge-
nerolu, būti savo likimo vadu ir valdonu, ir pasise-
kimą atsiekti. Tokie maži daiktai yra: anksti kel-
tics, sąžiningai atlikti pareigas, kėsti badą ir troš-
kulį, atsakyti nuo smagumų, kėsti smulkius gyve-
nimo nepatogumus ir nesmagumus.

Alfas.

Kokie Tėvai, Tokie Vaikai.

(Amerikos lietuvių gyvenimo vaizdelis).

(Motina ir kiti sugrižę iš darbo susėdę vakarieniauja. Motina tēmyja ir seka dukterį).

Motina. Kas tau, ar sergi, kad veidai tokie raudoni ir lūpos it krauju nudažytos? (Visi žiūri atsidėję).

Duktė. Galvą man skauda (varto akis, išsizioja).

Tėvas. Matai, kad serga. Neklausinėjus, vesk mergaitę į lovą ir eik pas gydytoją.

Duktė. (Žiūrėdama į Gasparą merkia akia ir kiša nosį į torielį. Nosis apsivelia sriuba, ji lažosi, mėgina liežuviu nosį pasiekti ir žiūri ironiškai tai į motina, tai į tėvą).

Motina. (Glosto dukters galvą, pridėjus delną prie kaktos, laiko ir kalba) Taip, karšta mergaitės galvutė.

Duktė. Taip, aš nefylinų (blogai jaučia), galvą skauda... (kosia, išsizioja ir neva apgenda. Vėl nosį kišą į sriubą. Gasparas, žiūrėdamas, raukosi, atsikelia ir eina šalin nuo skomės).

Motina. (Pamačiusi, kad veidų raudonumas yra nuo dažų, ima barti) O tu šelme! Nusitepus visa, ve, ir lūpos!... Kad duosiu tai valkatai (patraukia piktai nuo kedės, klupdo ant kelių. Gasparas juokiasi).

Tėvas. (Netikėdamas, kad nusidažiusi, baru motiną) Juk matai, kad serga, iš veido išpuolusi.

Duktė. (Linguodama galvą) Sergu, sergu, man taip skauda (šluosto delnais skruostus, laižo lūpas, išsiėmus skudurį vėl trina-pauderiuoja veidus. Motina bėgioja po gričių — ieško diržo).

Motina. (Pribėgus) Ve, štai, nusidažiusi visa. Žiūrėk, tėvai, ve, visa krūtinė balta. Klūpėk, darklyčia! (Klupdo ir barasi. Bėgioja, ieško pusto; mato jį kabanti,

bet neima. Gasparas leibsta iš juoko. Mergaitė, kiek paklūpėjusi, vėl sėdasi. Motina renka indus nuo skomės, švais-to, barškina, mēto šaukštus).

Duktė. Kelius skauda. Nekierinu (nepaisau). Aš negaliu knylyti (klūpoti) ilgiau. Pašauksiu tau policmoną. Klūpėk ir klūpėk. Sisterka (vienuolė-mokytoja) mane kas dieną laiko ant kelių... tai jau tu mač (per daug).

Motina. Tai už ką ji tave klupdo?

Duktė. Sako, aš neklausau. Kumšteliu Džianukui (Jönukui), o sisterka pamačius tuojau ir klupdo. Visi juokiasi tada iš manęs.

Motina. Girdi, tėvai?! Ar ji tik nemuša tavęs?

Duktė. Taip. Vakar klupdė, šiandien pastūmė, o rytoj žadėjo mušti.

Motina. Tegul tik pamėgina tau suduoti, mes ją pamokysime. Čia net ir tėvams nevalia vaikų mušti. Klausyk: jei tik ji tau suduos, tuoj bėgk rėkdamo. Girdėjot, kokios karalienės — vaikus mušti.

Duktė. (Įdrąsinta) O-gi šiandien Minei aš tik liežuvį parodžiau, o sisterka mane tuojau paklupdė.

Motina. Tai nerodyk, kada mato.

Duktė. Na-gi toji Minė ėmė liežuvauti, kad aš pinigų vagiu iš neužrakintų bažnyčioje skrynėlių (keliasi).

Motina. Klūpėk, ko atsikėliai! Tuoju gausi diržų (eina prie kabančio diržo).

Duktė. Nekierinu (rodo motinai liežuvį, varto akis. Motina nuduoda nemato).

Motina. Na, na — darkykis, čiudykis, kol gausi. Susivėlus, kaip ragana, nusidažiusi, kaip begėdė. Begėdė tu! Ar nebijai, kad visados tavo veidas liktų toks biauirus-šlykštus, ar gerai tada būtų. Nei mergų nelaikau, kad tave neišmo-

kytų darytis, o dabar nusidažius, kaip skerdyklų siena. Kas tave išmokino, ką? (*Piktai*) Juk tu nematei mane nusidažiusios, iš kur-gi išmokai taip daryti?

Duktė. Ot, ir mačiau... Na-gi kaip važiavai su Gasparu į pikninką — į šokius. Tada visa buvai nusidažius. Aš tepalus ir pudrę radau ant stalo.

Motina. Mat, aš tai ne tu. Aš galiu daryti, kaip tik noriu, bet tau dar nevalia. Žiūrėk, kad man daugiau nesidažytumei. (*Mėgdžiodama*) Matykite, ir aš merga. Paleistuvės taip daro.

Duktė. Tai kam mama dažosi. Juk aš su tavo tepalais ir pudriu nusidažiau lūpas ir veidą.

Motina. Tai aš... Tu neturi taip daryti, kaip aš darau. Tu turi klausyti, kaip tave mokina motina.

Duktė. Ve-ve-ve!...

Motina. Tylėk, nes tuoj gausi per šnerves. Plaukus suvėlusį biaučiausia, kaip sena merga, užleidusi ant ausų ir kaktos, kad raukšlių nesimatytų. Juk tu dar vaikas, tau nereik taip darytis. Kaip būsi trisdešimts metų, tai tada galėsi darytis, kaip norėsi, o dabar nevalia.

Duktė. Jų meik mi sik (tu sargdini mane). Bariesi ir bariėsi, žiūrėdama į mane, o nesupranti, kad noriu vesti, todėl ir dažausi.

Motina. O tu žiople! Na-gi vaikinai aiškiai mato kurios dažosi ir jie paskui juokiasi iš tokių ir nenori vesti, tik fūlina (apgaudinėja) ir paniekina.

Duktė. O-gi Baltakių Petronė bėgo kas vakarą nusidažiusi, o dabar jau vaikiną turi ir žada vesti.

Motina. Jau su kelintu ji kibinėjasi, o kaip nevedusi, taip nevedusi.

Duktė. Visos mergos, mama, sako, kad vaikinai žino, kad tos nori vesti, kurios dažosi.

Motina. Tu neklausyk jų. (*Susirūpinusi*) A! begėdės tos mergos — jos mano mergaitę iš kelio veda! Na, iškoliosiu aš jas kur sutikusi. Begėdės jos!...

(Scena nusileidžia)

Nuotrupos iš Tėvo Roh'o Pamokų.

Jeigu nori būti *komunistas*, tai nueikie pas indijonus: jie tikrai yra komunistais, Už tat gi jų miškai nepaliesi kultūra, jų lieknai ir bagnos neišdžiovinti. Gi kas dirba, nori už tai ir atlyginimo, taip jau pačios gamtos įstatyta. O gal pats kitaip elgiesi, darai? Jie nedirba; jie mėgsta medžioti ant patys savųjų. Tatai, jie patys surijo save. Tikrieji komunistai! Gal tarsi, kad ne?!

* * *

Tarpe pirmutiniųjų krikščionių ir nūdienių komunistų randasi tiktai mažas skirtumas. Pirmieji krikščionys sakydavo: "*Brolī, kas mano, tai tavo*"; komunistai gi sako: "*Komerad, kas tavo, tai mano*."

* * *

Tikėjimas yra tai žinojimo pradžia. Kuomet lankei mokyklą ir mokytojas tau kalbėjo, kad toji raidė vadinasi A, o toji B, ką gi darei? Tikėjai. Jeigu jau tada būtum buvęs tokis tuščias ir pasipūtęs "išminčius", kokis šiandieną esi, tai būtum iki šiol dar tebesėdėjęs a b e c e l e s klasoje paskutiniame suole, kaipo žemiausiojo laipsnio vietoje.

A. T.

Pr. M. Juras.

DAILĒ.

(“Vyčio” No. 1-me š. m. buvo paskelbtas konkursas. Šis rašinys yra pirmas rašytas konkurso tēma. “Vyčio” red.)

KIEKVIENAS žmogus yra savo rūšies dailininkas. Jis paprastai įdeda į savo darbą vidujinių jausmų, dvasios. Ir toji dvasios išraiška, ypač tapyme, skulptūroj, architektūroj, muzikoj, poezijoj ar dainose, tveria dailę.

Kūdikis vos pradeda pabėginėti ir ištartti žodį jau dėlioja šakalėlius; o jeigu paklausi jo, ką daras, tai atsakys daras kryžių, statas bažnyčią, namą ar tam panašiai, žiūrint, kokiose jis auga apystovose. Jeigu tėvas vartoja paišelį ar teptuką, kūdikis užtikęs smeigiasi tą patį daryti. Dėmiai krevezoja ratelius, daro taškelius ir džiaugiasi, giriasi savo nupiešta saule bei žvaigždėmis. Aišku, ne vien vaikai, bet ir suaugę stengiasi savo rankomis padaryti, ką yra užtėmyję tinkamo apie savę. Visagalis Dievas taip gražiai išpuosė dangų ir žemę, kad prisiziūrint į tą visa net akį veria. Gamta savo begaline armonija ir grožės turtin gumu tarnauja pavyzdžiu kiekvienoje dailės srityje. O kadangi žmogus iš pat prigimties turi estetikos jausmą, tad sužavėtas ar tai žemvaizdžių, ar tai augmenimis, ar šiaip koku nepaprastu sutvėrimu bei apsireiškimu, nori išreikšti patsai koku nors būdu. Šias dvasios ypatybes pastebime jau laukiniame žmoguje. Gilioj senovėj, kada didesnė dalis sausžemio buvo apaugusi miškais, žmogus, apsigynimui nuo draskančių žvėrių bei audrų, slapstydavosi po urvus iškastus kalnuose ir tų urvų angas jau margino savotiškais ornamentais. Statydami ar lipdydami namelius stengėsi priduoti ypatingą išvaizdą-grožę. Akmens, žalvario bei geležies laikais savo vartojamus į rankius, kaip va: grandiklius, kirvius, pūklelius, durtuvus, peilius ir indus taip-gi

braižė-margino įvairių-įvairiausiai papuošalais. Tai darė ne dėl to, kad būtų tvirtesni ar naudingesni, bet dėlto, kad būtų gražesni. O juk itinagu išbraižinti ant akmens ar kaulo, kaip tai mamutų, raganosių, arklių ar briedžių paveikslus buvo nelengvas ir nepaprastas darbas. Taigi čia ir apsireiškia diegai dailės meno, kurį žmogus įkūnijo į piešinius, skulptūrą, architektūrą.

Istorijoj taipgi pastebime kaip dailė vystėsi šokiuose ir muzikoj. Šokių dailė apsireiškia gražiuose kūno dalių judėjimuose. Muzikos-gi — balsuose. Be to, judėjimą ir balsą galima suderinti, nes žmogus, išreikšdamas savo jausmus ir norus žodžiais, mėgsta jungti su gestikuliacija. Jausmas ryškiausiai išsilieja balsiais žodžiais. Iš čia plaukia, banguoja imnai ir dainos. Visa tai senovės laikais buvo aukojama Viršgamtinei Esybei, turinčiai galę ant visų sutvėrimų. Bet kada laikinai užsiėmimai ir rūpeščiai žemiškąja gerove užslopina vidujinį gyvenimą, tada žmogus rūpinasi ne tiek Visagalio garbe, kiek savo gyvenimo patogumais. Nesigaili nei laiko, nei sveikatos, bile tik suradus naujų būdų žmogaus reikalavimams patenkinti, dažnai užmiršdamas savo sielos reikalus. Dailė eina kartu su žmonija. Kultūrai besiplėtojant, auga tautų sąmonės, su ja draug auga ir plėtojasi dailė. Dailė, kuri patenkina laukinį, nekultūringą, nebegali patenkinti dabartinių laikų gyventoją. Taipgi dailė duoda pažinti individus ir tautas net ir primityvių amžių, nes dailė yra taip sena, kaip ir pati žmonija. Jubalis skaitosi išradėju muzikos. “Tasai buvo arpininkų ir vamzdininkų tėvas” (Prad. IV, 21). Gi Lamėko daina tarnauja visų-seniesių žmonių poezijos pavyzdžiu. Arpa, kanklės, vamzdžiai laikui bėgant išsivystė į įvairius muzikos instrumentus. Panašiai laikas ir žmogaus kultūra išstobulino poeziją. Greičiau augo ir gražiau pražydo ten, kur jai radosi geresnė dirva.

Tautos skiriasi viena nuo kitos ypatingais charakteristiniais bruožais. Tad tautinis grožės jausmas skirtingas ir tai nelygus. Pripažintas yra faktas, kad Lietuva yra turtinga dailė, tik ji negalėjo iškilti

iš liaudies tarpo, nes buvo pridengta priešų slopinančia dvasia. Glūdėjo, galima sakyti, dainose ir dirbinių pavidale.

Vieni gražiausių Lietuvos dailės tvarinių yra dainos. Dainos tai pirmutinė jos dailė. Lietuva jomis labai turtinga; užtat ir vadinama dainų šalia. Jose slepiasi neišsemiamas turtas; jose atspindi Lietuvos širdis. Kūrė ją Lietuvos karzygiai atsisveikindami su namiškiais bei brangiais širdžiai asmenimis, kada ėjo ginti tėvynę nuo priešų. Jodami į karo lauką drąsino savę dainelėmis. Lietuvaitės rūtas sėjo ir augino, šieną džiovino, nuovargį mažino dainelėmis. Žodžiu, prie kiekvieno darbo, prie kiekvieno nuotikio, kiekvienai šventei bei iškilmei turėjo pritaikintas daineles. Jeigu širdį kuteno linksmumas ar džiaugsmas, tada skambėjo linksma daina; o jeigu slėgė nuliūdymas bei vargų našta, tada žodžiai liejosi liūdnuose akorduose. Todel dainas, išsiveržusias iš skausmo ar gailesčio suspaustos krūtinės vadiname raudomis, o tas iš džiaugsmo ar meilės — svodbinėmis dainomis. Drąsiai galima sakyti, kad mūsų dainos, kaip formos dailumu, taip turinio svarbumu, yra pranokę kitas šalis. Ir kiek tai turto, jeigu surinkti jas visas. Koks knygynas! Lietuviškų dainų tyrinėtojai tik iš kelių parapijų pririnko jų tūkstančiais. Vien Kun. Ant. Juškevičius surinko apie 5000 dainų, kurios yra išleistos keturiose didelėse knygose. Tris tomus jo surinktų "Lietuviškų dainų" išleido Kazaniaus universitetas, o ketvirtąjį tomą "Lietuviškų svodbinių dainų" išleido Imperatoriškoji Peterburgo Mokslo Akademija. D-ras A. R. Niemi ir Kun. A. Sabaliauskas surinko į pusantrą tūkstantį dainų ir giesmių, kurias išleido Suomų Mokslo Akademija, Helsingforse. Pridėkim dar D-ro Basanavičiaus dvi knygi "Ožkabalių dainos", V. Kalvaičio vieną knygą (780 dainų), profesorius bei teologijos daktaro Rhezo rinkinį, o turėsim nemažą pluoštą dainų. Kiek jų turi Mokslo Draugija rankraščiuose surinktų atgimimo laikais! Kiek dar jų randasi po šiaudiniais stogais! Aišku, kad Lietuva tikrai yra dainų šalis!

Skaitytojai patėmys jog tąjį mūsų tautos turtą daugiausiai rinko dvasininkai, ir kad tų rinkinių išleidimu daugiausiai rūpinosi svetimos Mokslo Draugijos. Iš to gali būti aišku visiems, jeigu lietuviškosios dainos teturėtų mažą vertę, ar-gi Suomų, Imperatoriškoji Petrogrado bei Krakovo Mokslo Akademijos ir Kazaniaus Universitetas būtų aikvoję savo pinigus išleidimui lietuviškų dainų rinkinių?! Jie gerai supranta, kad dainose geriausiai atspindi mūsų tautos gyvenimas ir kad jis yra nupieštas tobuliausiomis, gražiausiomis, ryškiausiomis spalvomis.

Tie lyriniai Lietuvos sūnų bei dukterų poezijos kūriniai turi tiek daug poezijos, kad juose Homero, Mickevičiaus, Dantes, Miltono, Byrono, Goethes ar Šekspyro sekikai visada gali rasti neišsemiamus šaltinius įkvėpimams ir nesisarmatytų po Lietuvos sermėgio sustatyta daina padėti savo pavardę. Kurie svetimtaučiai pažįsta mūsų dainas, vadina jas poezijos perlu, kristaline iš dangaus nukritusia rasa spindinčia Dievo darželyj!... bet mes tas dainas, mūsų tautos perlą, laikome už nieką, nes... nepažįstame, nesuprantame aukštos vertės...

Kai-kurių mintyse gali kilti klausimas — kodėl Lietuvių dailės kūrinuose yra tiek daug dailės? Tarp-kit-ko reikia žinoti, kad didelę įtekmę daro mūsų tėvynės gamtos grožė, ypač pavasario metu. Išėini į lauką — užsėti laukai rugiais banguoja it kokia jūrė. Čia pempė sveikin gyvi, gyvi; ten gegutė kukuoja; padangėse čiulba-ulba vēversėlis; ten ganyklose piemenėlis birbynę pučia; dar ten artojas skundžiasi, klausdamas:

"Ei tu strazdeli,
Puikus paukšteli,
Kodel negiedi
Anksti rytelį?"

1) "Lithaunen und dessen Bewochnen" Königsberg 1834, pusl. 126. Cit. "Prūsijos Lietuvių Dainos", V. Kalvaitis. "Prutena oder preussische Volkslieder", Rhesa, Königsberg, 1809. Cit. ten pat.

Lyg suprąsdamas strazdelio skriaudą,
tęsia:

“Ko aš giedosiu
Anksti rytelį,
Artojai draudė
Mano balselį.
Sakė pabaidžius
Šėmus jautelius,
Sakė nulesus
Kviečių dirvelę”...

Tie visi balsai susilieję į vieną armoni-
ją teikia dangišką ramybę...

Pažvelgi į lankas, kalnus-kalnelius, u-
peš-upelius... kas išstengs aprašyti to peiza-
žo grožę?!

Įeik į girią ir čia, tartum, Adomo ro-
jus. Medelių slaptingas šlamėjimas susi-
lieja su miškinių paukštelių giesmėmis į
žavėjantį imną. Ne veltui Mickevičius at-
lankęs Krymą, Šveicariją, Italiją ir Pran-
ciją troško persikelti į Lietuvą —

“Į tas lankas žaliąsias, į tuos miškus kalnynus,
Plačiai ką juosia ziedrus Nemuno Vandenynas”.

ir tarti:

“Tu Lietuva, Tėvynė, brangesnė už sveikatą:
Kaip tavę brangint reikia, tas tikrai pamato,
Kas tave jau prarado”...

Vargiai rasis kita toki kalba, kuri tu-
rėtų tinkamų žodžių piešimui Lietuvos land-
šaftų ir jos gyvenimo. Dievas, apdovanda-
mas mūsų šalelę turtais ir grože, suteikė ir
dažų tinkamam apipiešimui. Lietuvzu-
džiams prirodė tąjį faktą mūsų vėlesniųjų
laikų genijai — vyskūpas Antanas Bara-
nauskas ir Maironis. Paimkim pavyzdin
“Anykščių Šilelį.” Kiek ten poezijos! po-
etiška vertė prilygsta prie garsiausių visa-
svietinės literatūros kūrinių.

“Kalnai kelmuoti, pakalnės nuplikę!
Kas jūsų grožei senobinei tiki?
Kur toj puikybė jūsų pasidėjo?
Kur ramus jūsų ūžimas nuo vėjo,
Kai balto miško lapeliai šlamėjo,
Ir senos pušys siūravo, braškėjo”...

Iš tų kelių eilučių galima suprasti po-
etą turintį talentą, gilų jausmą ir gausą da-
žų piešimui šilelio.

Pažvelgkim į kito mūsų poeto tvarinius.
Kas istengs aprašyti tikrą grožę rūbų, į

kuriuos įvilko liūdnuos, bet tikra vilčia gai-
vinančius sielos jausmus, mūsų garsiojo po-
eto Maironio? Skaitai “Tarp skausmų į
garbę” ir jauti, kad atėjo visiems

“...laikas jau laikas iš miego pakilti!
Ak, laikas atverti užmerktas akis!
Gana nusiminti! Pažadinkim viltį
Ir stokim į darbą, o saulė užšvis!
Paleiskime balsą, kaip žaibą griausmingą!
Prikelkim senovės tėvynę galingą!
Prižadinkim Lietuvą mūsų!”

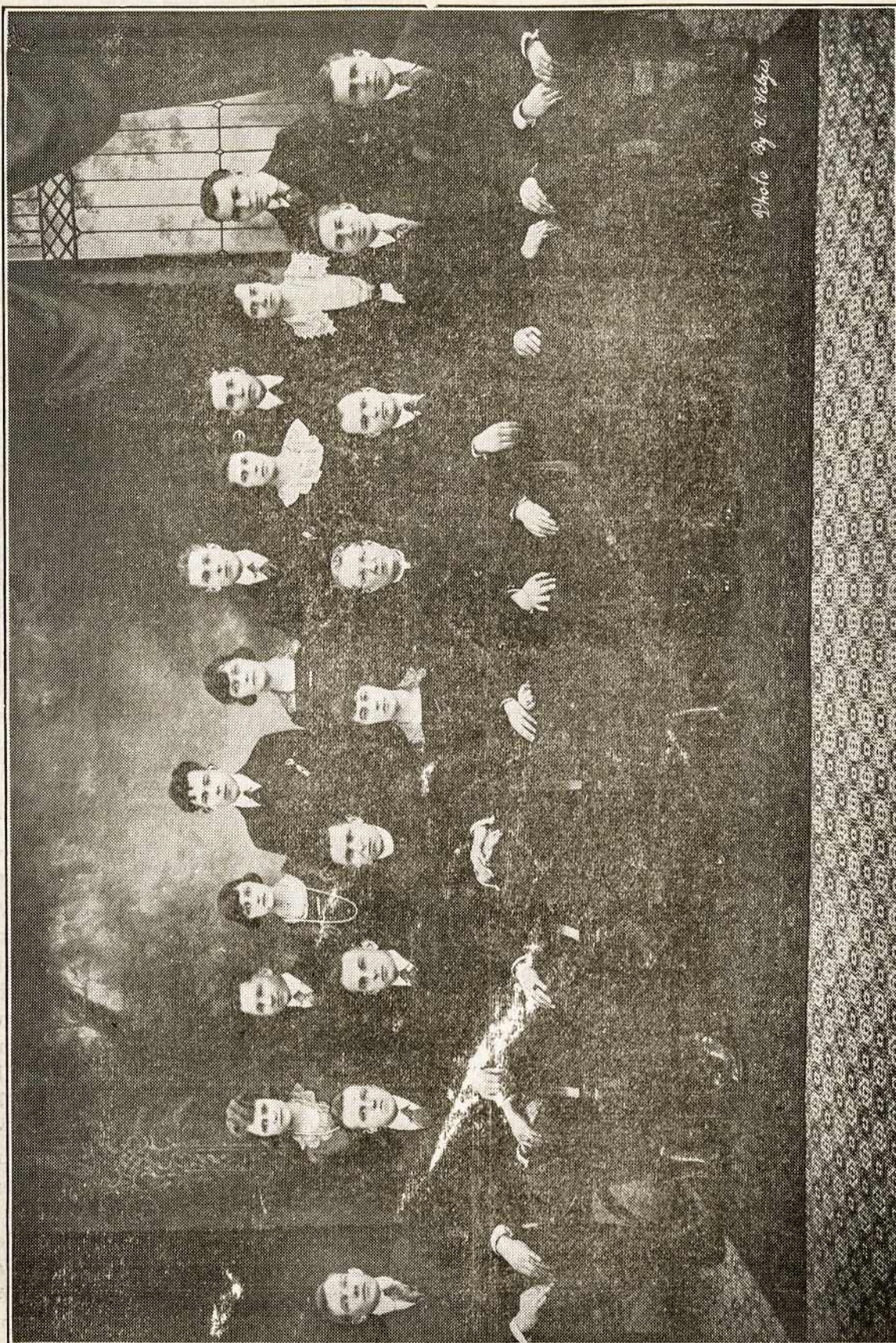
Kartą perskaitęs “Pavasario Balsai” ar
“Jaunoji Lietuva” nebegali atsiskirti ir juo
daugiau sykių skaitai, tuo didesnė, karštes-
nė užliepsnoja krūtinėj tėvynės meilė ir ją
be paliovos kursto tvirta, aiški viltis, kad

“O vienok Lietuva
Juk atbus tik kada:
Ne veltui ji tiek iškentėjo!
Kanklių balsą išgirs,
Miegas kraujas užvirs,
Nes kryžius gyvatą žadėjo.
Skausmuos spėkos suaugs,
Atgimimo sulauks:
Jau blavosi orai aptemę,
Tik į darbą greičiaus!
Tik mylėkim karščiaus!
Tik, vyrai, pajudinkim žemę!”

Geresniam išrodymui Maironio lyrikos
ypatingo žavėjančio švelnumo ir jautrumo,
lai man bus leista šiame straipsnyje pakar-
toti

“Vakaras ant ežero keturių kantonų.”

Ežero skaisčios bangos būlavo
Žaliu smaragdu
Laivą be irklo varė, lingavo
Vėsos dvelkimu.
Saulė už Alpių leidos sutingus;
Varpai Liucernos
Dievui aukavo darbus vargingus
Žmogaus ir gamtos.
Medžių ant saulės kepintas lapas
Nuspindo rasa;
Rožių ir kalnų papūtė kvapas
Skania sveikata.
Audziau, nurimęs, aukso svajones
Aušros spinduliais,
Lėkė jos, skrido pilnos malonės
Padangių keliais.
Vedė jas paukščių kelias žvaigždėtas,
Lydėjo širdis,
Į tolymiausias, į numylėtas
Tėvelių šalis!
Kiek atminimų, atsitikimų,
Gyvų kitados,
Vienas už kito brėško ir švito
Anapus ribos!

LIETUVOS VYČIŲ 19-ta KP. BALTIMORE, MD. VALDYBA IR VEIKIANČIOJI KOMISIJA.

Ten, kur padangėm's stiepias sužiurę
Žemčiūgų žiedai,
Kur raudonmargę kreipia kepurę
Jorginų pulkai,

Ten, kur sesytės rūtom's dabina
Kasas nuo mažens,
Kur juodbērėlį brolis augina
Balnot ant rudens,

Ten, kur Dubysos mėlyna juosta
Banguoja graži...
Ko ašarėlė, ko tu per skruostą
Nužibus riedi?!

Ten tai prabėgo mano brangiausi
Jaunystės laikai!
Ir po tiek metų pats savęs klausi:
Tai vien tik sapnai?

Kiek atminimų, atsitikimų,
Gyvų kitados,
Vienas už kito brėško ir švito
Anapus ribos.

O štai kaip gražiai apdainuoja mūsų
dainius linksmašias pavasario dieneles:

"Pavasario dienos išaušo, prašvito;
Pabudo užmigę gamtos veikalai;
Ir prašė nuo Viešpaties apdaro kito
Bailiai iš po sniego išlindę šilai.
Numetus ledus, nusidžiugus Venta,
Bučiuodama krantą, banguoja putoja;
Ją sveikina pempės giesmė paprasta
Ir žagrę išėjęs mėginti artojas...
Prasijuokė saulė skaisčiais spinduliais,
Vaikai vienmarškiniai palangėmis šildos;
Dabinasi, girias drabužiais žaliais
Ir žiedas ant kalno iš pumpuro gvildos".

Iš tų kelių mūsų dainų gabalėlių per-
sitikrinsime, kaip gražias turime poezijas.
Pridėkim Margalį, Vienožinskį, Jakštą, Pu-
tiną ir visą eilę kitų čia nesuvardintų, koks
tai gražus talentų vainikas!

Tiesa, ne visi eilių rašytojai turi įgim-
tą talentą. Versdami laikraščių puslapius
randame nemažai dirbtinų. Pastarieji ge-
riau padarytų lavindamiesi proza, nes ra-
šyti poezija reikia turėti ypatingą Dievo
dovaną — talentą. Kaip kada skaitant eilu-
tes jaučiama esant gilaus jausmo, įkvėpi-
mo, tik stoka geresnio išsilavinimo; nega-
na turėti talentą, reikia jį išvystyti. Tik
vargas, kad kai-kurie mūsų jaunieji eilių
rašytojai daugiau minta svetima poezija,
negu grynai lietuviškąja. Nesakau, kad
kas svetima, tai jau ir bloga... bet visgi rei-
kėtų tokiems daugiau laikytis prie Lietu-
vos mūzos.

Pasitaiko kaip kada išgirsti būk lietu-
vių kalba esanti labai paprasta, tinkanti so-

diečiams ir būk visai jąja negalima gvilden-
ti painiųjų mokslo dalykų iš apologetikos
bei sociologijos, nes neturinti atsakančios
terminologijos. Kad užčiaupus tokiems neiš-
manėliams burnas, gana bus padėti po
akia "Dievo buvimo prirodymai" (Ėjo per
"Tikyba ir Dorą". Regis jau yra išleista
atskiroj knygoj) ir "Žmogus ir gyvuolys"
kun. Pr. Būčio. Autorius sunkiausiai moks-
lo dalykus aiškina gyviausia, gražiausia,
lengviausia lietuvių kalba.

Rašto bei žodžio dailė paprastai tarnau-
ja savo tautai. Paimkim nors nuosekliau-
siai išverstą kiton kalbon eiliuotą veikalą,
jame nerasime tiek stiprybės, grožės bei
jausmo. Gi norint pasigėrėti originaliais,
reikia pažinti tąją kalbą, kas nepigiai at-
seina. Bet dailę, įkūnytą ant audeklo, me-
džio ir molio, gali išskaityti kiekvienas tu-
rįs estetikos jausmo; tad toji dailė yra uni-
versalė visam pasauliui. Delei pavyzdžio,
priminsiu dailės muzėjus. Audeklai, paveiks-
lai, stovylos, įvairūs rūmai ir pilioriai su ka-
rakteristiniais pagrąžinimais, nežūrint iš
kokios šalies jie būtų, kalba kiekvienam žiū-
rėtojuo jo gimta kalba. Pasaulio artistai
važiuoja Ryman mokyti dailės iš geriausių
pasaulij stovyly bei paveikslų Vatikano
muzėjuje. Artistai išskaito, išsemia kiek
pajėgia iš tų kūrinių meno ir tada stengiasi
pasekti. Jeigu mes lietuviai būtumėm galė-
jė nuimti šydą, kuris dar tebelaiiko priden-
gęs liaudies dailę, tikrai pasaulio artistai
būtų belanką Lietuvą ir iš dailiojo lietuvių
sodiečių meno būtų beimą gilaus ir tikro
žmogaus dvasios, jo individualumo apsirėiš-
kimų pavyzdžius, kadangi lietuvių dvasios
išraiška neturi jokio giminumo su kaimynė-
mis tautomis. Ir kas galėtų sau įsivaizduo-
ti, kad iš sodiečio sielos, pridengtos pilka
sermėga, gimtų taip nuostabiai gili ryški,
rami dailė?! Kas galėtų manyti, kad sodietė
galėtų taip nuosakliai suderinti spalvas bei
linijas, kad nei artistas geriaus neįstengs
to padaryti. Linus ar vilnas verpia ir dažo
namuose. Bet nuostabus mokėjimas išsi-
rinkti dažus, pritaikint kitas spalvas, kad
nebūtų perskaudžios ir negadytų armonijos.
Ypatingas audėjų grožės skonis, jų nepa-
prastas sumanumas apmesti, suriesti, su-

nerti į nytis ir atausti nebalintais, baltintais ar dažytais linais, sulyg jų skonio, sudaro nepaprastai švelnų, ramų, nekaltą būdą. Jos, žinoma, nei nemano, kad rankšluoščiai, antklodės, milai, čerkasai ir juostos, sodiečių skoniu audžiami, galėtų turėti tiek daug dailės, artizmo, jog net tokie dailininkai, kaip M. Čiurlionis, A. Žmuidzinavičius, Petras Kalpokas, Ad. Varnas, Jonas Šileika ir kiti vartotų audeklų bei juostų įkvėptas spalvas savo kūrinuose. Jų kūrinių taip jautriai užgauna mūsų sielos stygas ir sužavi delto, kad slepia žavinčius sielos virpėjimus, dailių lietuvių sodiečių meną.

Tas pats ir su vyrų rankų darbais. Žemaičių kryžiai ir koplytėlės, skrynios, indaujos ir šiaip drožti medžio daiktai atsižymi lietuvišku stiliumi ir dekoracijų motyvų savotiškumu. Prisimena Pilies Kalnas (apie 9 viorstai nuo Šiaulių). Jis apsodytas įvairiausiais kryžiais, koplytėlėmis... Vienas gražus, kitas da gražesnis. Vienas senas, kitas-da senesnis. Kitas jau net visiškai aptrušęs, sudrunėjęs, samanomis apaugęs. Tokie laikomi paniekoj; tečiau dailės žvilgsniu yra labai brangūs, nes pasakoja apie praeities laikus, kryždirbio artistinius gabumus. Daug pasitarnavo tautai mūsų dailininkas A. Jaroševičius surinkdamas kryžių vaizdelius bei jų pagražinimus ir prirengdamas artistinį "Lietuvių kryžių albumą" (Croix Lithuanienes), kurį išleido Lietuvių Dailės Draugija. Tai vienas gražiausių mūsų literatūros papuošalų, kol susilauksime daugiau. O reikia tikėtis. Išstudijuoti senovės liekanas — ne vienų metų darbas. Nors karė vėsulai daug daiktų sunaikino, bet daug ir užsiliko.

Dailininkams reikėtų giliau pažvelgti į koplyteles ir stovylėlius. Ne viename svirne ant užlų galima užtikti tų didelių dailės turtų.

Vaikų metuose labiausiai bijodavau cirti į jaują, pirtį ir į svirną, mat, prisiklausęs pasakų, manydavau, kad jaujos ardais piktosios dvasios vaikščioja; pirtyj laumės periasi (skalbiasi) ir žvakolės vaikščioja, na, o svirnan bijodavau eiti delto, kad ant užlų kerčioje stovėjo stovylas, — kaip tuomet

vadindavome, — Jezusėlio arba Nazariečio. Jis man išrodydavo gyvas. Vėlesniai, laike atostogų, gavęs tėvų leidimą, susivyniojau į gūnę ir nusivežęs į Šiaulius nusinešiau Zaborskio dirbtuvėn pridėti pirštą, nudažyti ir paaukuoti virvelę. Tėplioriai begalo stebėjosi iš mano stovylos ir norėjo pirkti. Parduoti negalėjau, o už panaujiniimą, mano nuomone, reikalavo perdaug, tad vėl parvežiau namo. Ir jeigu ne sesuo, būtų žuvęs kakalyj. Artistų akyse toji stovykla turėjo didelę vertę, bet paprastiems žmonėms — nė už ką. Užsiliko ant užlų, rasi, vien delto, kad priminti, jog prosenelis yra buvęs prie dvaro dailide ir dirbdavęs visokias stovylas. Tai tik vienas pavyzdys. Galėčiau jų nemažai rasti, nes ne vienoj vietoj teko užtėmyti prie medžių pakelėse kalamų koplytėlių su stovylėliais. Iš čia dailininkai, architektūrai turėtų išdirbti architektūros stilius, idant atstatant išgriautas bažnyčias bei namus neužslopintų tautinės dailės. Svarbu, kad ir spauda daugiau pasidarbuotų sargybai, idant augdama dailė neužsikrėstų svetimtaučių intaka, kad mūsų visuomenei ji būtų prieinama, suprantama, mylima. Lygiai svarbu, kad ir visuomenė lavintų save estetika. Persiėmimas tuo ar kitu skoniu dar priklauso nuo kritikų, bet kritikas pirmiausiai turi būti estetas, pažįstas gyvenimo filosofiją. Dabartinė gentkartė pergyvena begalinį krizį. Keliant į padanges praeitį, reikia nepamiršti liūdny dabarties laikų. Žiaurių kaimynų intaka atbukino tautinės dailės jausmą, gi puikybė ir materializmas ko ne visai pribalgė. Sodžiuose da kiek daugiau grožės jausmo, bet miestuose žydelių išmislytos "mados" ir "mamonas" labai prislopino. Gai vintojai negali vartoti sodiečiams vaistus naudojamus miestelėnams. Kartą piemenėlis padirbęs karvei-narūnei barškala, pradėjo piaustinėti ramtinėti tulpes, visokius brūkšnelius, ratelius visai nejausdamas, kad tie patys raštai randasi ant juostos, kuria buvo persijuosęs. Iš kitos pusės pažvelgkim į miestelėnų rankų bei proto darbų vaisius... Geriau sulaikysiu plunksną, nes šiandien pasaulis neapkenčia teisybės, kaip žydas kryžiaus, o po teisybei tarp mūsų muzikų,

artistų bei dailininkų tik šešėlių tematau lietuvių dvasios. Ne veltui Lietuva skundžiasi, sakydama:

“Delto griaudžiai verkiu ir ašaros' tvinstu,
Žiūrėdama int vaikelius jaučiu širdy peilį.
Eik, sūneli mano, jaunuolėli mano,
Kalbink, žadink lietuvininkus, vesk šventon baž-
Tegu myli Dievą, Dievo Dvasios klausu, [nyčion
Tegu vilki savais rūbais, savais žodžiais kalbas;
Tegu senų vengia sarmatlyvai auga,
Vienas kitą garbėj laiko, vienas kito lenkias”.1)

Senobiniai amžiai šito medžio šaknys:
Mūsų amžiai—liemuo, šakos, o rytdiena—lapai.
Liemuo šaknis žindo ir žaliuoja lapai,
Visa krūvoj' žiedus krauna ir sirpina vaisius.
Be lapo nežydi ir vaisiaus neduoda;
O be saulės neišsprogsta: o be šaknų griūna...”

Įsigilinkim į tuos dainiaus žodžius ir kiekvienas padarykim pasirizimą branginti ir sunaudoti trumpo savo gyvenimo dienas kotiksliausiai. Pasirodykim darbais, kad “gyvenam Tautai ir Bažnyčiai”. Stengkimės pažinti ir branginti savo daile. Kas galima patys įgykim. Nesigailėkim skatiko įgijimui gražaus paveikslu papuošimui kambario, dailios, naudingos knygos papuošimui savo knygyne ir rankų darbėlių papuošimui rakandų, Remkim, lankykim parodas, koncertus ir teatrus. Ypač tuos, kurie yra rengiami ne “biznio,” bet dailės žvilgsniais. Sunaudokim kiekvieną progą kur tik kuomi galima. Turėkim viltį, kad inteligentija daugiau persiims lietuviška dvasia ir suteiks mums gražesnius tautos kūrybos žiedus.

Patyrimas moko, kad mokanti susivaldyti žmonės ne itktai teisingesni žmonių ir daiktų apvertinime, bet jie ir visų gerbiami, kuomet tie, ką įspūdžiais valdosi, yra mažadūšiai ir nemėgiami. Nemokėdami susivaldyti, tokie žmonės nuolat vaidijasi su artymiausiai, kuomet kantrybe, sutikimu ir susivaldymu galėtų pasidaryti sau kelią į laimę.

Rūpeščių šaltinis — tai prigulmingumas. Tat, kiek tik galėdami, turime stengties visame, tai yra kūno ir dvasios reikaluose, būti neprigulmingais, jei norime be rūpeščių gyventi.

1) “Pasikalbėjimas giesmininko su Lietuva”,

Siela Laukia Velykų.

Giliai įmigęs ant bažnyčios stogo sniegas, tarsi perlas blizgėjo prieš snaudžiantį mėnulį. Mano atdūšiai kilo augštyt draug su siela ir skraidė padebesiais. Ištįsę bažnyčios bokštai vedė mintis link Viešpaties... O Viešpatie! padaryk mano dvasią tyra ir skaiščia, taip kaip rasa... Delko mano dvasia krūtinėje vėsta, šalsta, nejaučia?! Kaip tie balti rūbai, nešiojami, lieka dulkinai ir juodi, taip išrodo mano siela prieš Avinėlį — prieš Tave, Tėve, jos tuščio gyvenimo grintelėje. Skirstantis rūkams erdvėse, o Viešpatie! Tu mirgančių žvaigždžių apšviestas, prikelk mano sielą, tegul ji žiba it žvaigždėlė rytų balzganose, aušros rūbuose. Tikiu, Tu prikelsi mano sielą, parodysi jai švicsos duris, tuokart kūno geiduliai aplais mane, o siela užgiedos visa savo galia linksma Alleliuja!

Alfas.

DAKTARO VARGAI.

Dešimta valanda prieš piet. Tarnas prasivėręs duris praneša ponui daktarui, kad žmogus atėjo pas jį su kokiuo reikalu.

Daktaras. Vėl pas ligonį! Pasakyk, kad nevažiuosiu, esu labai nuvargęs, per kelias naktis beveik visai nemiegojau.

Žmogus. Aš, ponuli, ne pas ligonį esmi, tik nuo pono N. siūstas paprašyti “ant preferanso”.

Daktaras. Tai iš sykio taip ir sakyk... Gerai, gerai, už valandos būsiu.

BAISUS POVOJU.

Rebi Kefale išguldinėjo dvieji savo ainiam kokias tai talmudo paslaptis. Tuo tarpu šaltkalvio sūnus įėjęs pasiūlė jam šmotelį geležies pirkti. — Ni, kas nuo tokio mažo šmotelio geležies gali būti — klausia Rabinas. — Gali būti raktas — atsakė mokinys — arba pištalietas. — Ko? pištalietas? — paklausė su išgaščiu Rebi, ir stumdamas vaikus į šalį, suriko: “Kinder veg” (vaikai šalin).

Čehov.

DERYBOS.

BUVO tamsi rudens naktis. Senas bankininkas vaikščiojo iš kampo kampan savo kambaryje. Jis atsiminė, kaip penkiolika metų atgal, taip-pat rudenyje, jis turėjo iškilmingą puotą. Puotoje buvo daug aukšto luomo žmonių, kurių tarpe buvo keletas laikraštinių ir kitokių profesionalų. Tarpe svečių ėjo įdomios kalbos, kur buvo prisiminta ir apie mirties bausmę. Svečiai, didžiumoje, mirties bausmės atsinešė negatyviai. Jie surado, kad šitas būdas bausmės yra pasenęs, nemoralingas ir netinkamas krikščioniškoms tautoms. Kai-kurie jų išsitarė, kad mirties bausmė reikia pakeisti visaamžiu kalėjimu.

— Aš su tamstomis nesutinku, — tarė šeimininkas — bankininkas. — Aš nemėginu nė mirties bausmės, nė amžinojo kalėjimo, bet jei būtų galima teisti "a priori," tai sulyg mano nuomone mirties bausmė yra tinkamesnė. Nuzudymas užmuša žmogų staiga, o amžinas kalėjimas žudo palaipsniui. Kokis-gi galvažudys žmoniškesnis: ar tas, kuris užmuša žmogų į keletą minučių, ar tas, kuris ištraukia gyvatį tik daugeliu metų?

— Jos abi yra vienodos — be moralin-gumo, — patėmyjo kas tai iš svečių, — del-to, kad turi vieną ir tą pačią žymę — atimti gyvybę. Valstija ne Dievas, ji neturi teisės atimti tą, ko negali duoti, jei ir pa-norėtų.

Tarpe svečių buvo vienas juristas, jau-nas žmogus — apie dvidešimtis penkių me-tų amžiaus. Kuomet kas tai iš būrio pa-klausė jojo, ką jis mano apie tai, jis atsakė:

— Ir mirties bausmė ir amžinas kalė-jimas yra vienodai nemoralingi, bet jeigu mane kas priverstų pasirinkti iš nuzūdymo ir amžino kalėjimo vieną kelią, tai be abe-jo, aš išsirinkčiau antrąjį. Gyventi, kad ir bile kaip, vis geriau, negu mirti.

Pasikėlė sportas bankininkas, nervin-gai trenkė kumščia stalan ir atsikreipęs į jauną juristą suriko:

— Netiesa! Statau derybas už du milio-nu rublių ir aš užtikrinu, kad Tamista ne-išsėdėsi nė penkių metų.

— Kad tas be juoko, — atsakė juristas, — tai dedu derybas, kad išsėdėsiu ne pen-kius, bet penkioliką metų.

— Penkioliką?! — suriko bankininkas. — Tamsta, dedu du milijonu rublių!

— Sutarta! Tamsta statai du milijonu rublių, o aš savo liuosybę! — tarė juristas.

Ir ta paika tuščia deryba susidarė. Bankininkas tuo laiku nežinodamas skai-čiaus savo milijonų, lengvai svarstė apim-tas derybų ūpo. Po vakarienei jis juokavo iš juristo ir kalbėjo:

— Apsimąstyk, jaunas žmogau, kol dar nėra vėlu. Man du milijonai rublių nieko reiškia, o tamsta rizikuoji tris — keturis metus linksmiausiojo savo gyvenimo. Sa-kau, tris-keturis delto, kad tamsta neišsėdė-si daugiau. Nepamirški taipgi, nelaimin-gasai, kad liuosnoris kalėjimas yra daug sunkesnis už priverstiną. Pamąstyk, kad kalėjimas užnuodins visą gyvenimą. Gaila man tamstos.

Ir dabar bankininkas bėgiojo iš kertės kertėn atminęs visą tą dalyką ir klausė sa-vęs:

— Kam tos derybos? Koki nauda iš to? Juristas prarado penkioliką metų liuso gy-venimo, gi aš prarasiu du milijonu rublių. Ar galima prirodyti tą žmonėms, kad mir-ties bausmė yra blogesnė ar geresnė už am-žinąjį kalėjimą? Ne, ir ne! Paikystė ir ab-surdas, eikvojimas pinigų už dyką. Iš ma-no pusės tai buvo ūpas išdidaus žmogaus, gi iš jauno juristo pusės—papas-tas gobšumas pinigų. Toliaus pri-siminė apie tą, kas praėjo nuo pasi-rašyto vakaro. Buvo manyta, kad juristas atbus savo kalėjimą po sargyba, name, sto-vinčiame bankininko sode. Bet po sutarties su išlaukiniu pasauliu jis galėjo susikalbėti vien tik raštu ir per mažą, tyčia padary-tą langelį. Viską, kas buvo reikalinga: knygas, gaidas, vyną ir tt. juristas gaudavo po užrašų tam tikrame skaičiuje ir saike vien tik par tą mažąjį langelį. Ir taip jau-nas juristas po tokia aštria priežiūra išsėdė-jo lygiai penkioliką metų: nuo dvyliktos va-

landos sausio keturioliktos tūkstantis aštuoni šimtai septynios dešimt penktų, ligi dvyliktos valandos sausio keturioliktos dienos tūkstantis aštuoni šimtai aštuonios dešimt penktų metų. Mažiausias pasikėsinimas peržengti sutartį, nors ir dvi minutė prieš galą, paliuosuoja bankininką nuo priedermės mokėti du milijonu rublių.

Pirmuose metuose belaisvis-juristas, kiek buvo galima spręsti iš jojo užrašų, nuo ilgėsio ir skurdo labai greitai nyko. Iš kalėjimo nuolat girdėdavo linksmos muzikos balsus. Jis atsisakė nuo vyno ir tabako. Nes vynas, rašė jis, sukėlė kūno geidulius, o geiduliai yra didžiausias kalinio priešas; be to, nieko nėra liūdnesnio, kaip gerti stiprųjį vyną ir nieko daugiau neregėti. Tabakas taipgi kenksmingas sveikatai, Pirmuose metuose bankininkas siuntė jam knygų. Visos knygos buvo rinktos lengvos įtalpos, k. t. meiliški romanai, kriminalio turinio bei fantastinės apysakos, komedijos ir t. t.

Antruose metuose muzikos efektai silpnėjo, juristas reikalavo užrašuose vien tik klesinių skaitymų. Gi penktuose metuose vėl pasigirdo muzika ir jis paprašė vyno. Sargai, kurie dabojo jojo kalėjimą, per langelį matydavo, kad jis tą metą vien tik valgė, gėrė ir gulėjo ant pagrindų. Kaip kada žiovaudavo ir piktai kalbėdavo pats į savę. Knygų visai neskaitydavo, dažnai nakties laiku sėsdavo prie skobnio rašyti. Rašydavo labai ilgai, gi savo raštus slėpdavo žemėse po grindų. Ne sykį girdėjo jį griaužiai verkiantį.

Pabaigoje šeštų metų jis didele energija pradėjo studijuoti kalbas, filozofiją ir istoriją. Mokinosi labai karštai. Į keturius metus pradėjęs mokintis, perskaitė apie penkis šimtus tomų knygų. Laike savo uolius studijavimo, juristas pasiuntė bankininkui šitokį laišką:

“Brangus mano užveizda! Rašau jums šį laišką šešiose kalbose. Parodykite jį mokytiems žmonėms, tegul perskaito ir jeigu jie neris klaidos, tai meldžiu duokite man žinoti šūvio balsu. Tasai šūvis parodys man, kad mano vargas nenuėjo niekais. Visų amžių ir visų šalių genijai kalba skirtingomis kalbomis, bet jose visose dega viena ir ta

pati liepsna. O! jei jūs žinotumėte, kokia ne žemės laime persitikrino mano siela nuo to laiko, kada aš pradėjau suprasti pasaulio genijus!”

Kalinio prašymas buvo išpildytas. Bankininkas liepė tarnams iššauti sode du sykiu iš šautuvo.

Po dešimts metų kalinys nesijudindamas sėdėjo už skobnio ir nuolat skaitė vien tik evangeliją. Bankininkui atrodė keista, kad žmogus laike keturių metų, perskaitęs penkis šimtus tomų knygų gudriausiųjų pasaulio rašytojų, dabar gi praleido visą metą skaitydamas evangeliją.

Paskutiniuose dviejuose metuose jis skaitė be jokio sistematingumo. Tai užsiimdavo gamtamoksliau, tai vėl reikalaudavo Shakespear'o arba Byron'o raštų. Buvo ir tokių laikų, kad jis reikalaudavo vienu ir tuo pačiu sykiu chemijos, medicinos rankvedžio, romanų ir kokį nors filozofijos arba teologijos traktatą. Žodžiu tariant, jojo skaitymas buvo panašus į žmogų ant jūrių, kuris plaukioja tarpe sulūžusio laivo skeveldrų, graibstosi tai už vienos, tai už kitos, norėdamas išsigelbėti savo gyvastį.

II

Senis bankininkas atsiminė visą to vakaro nuotikį ir mąstė sau:

“Rytoj dvyliktoje valandoje jis bus paliuosuotas ir sulyg sutarties aš turėsiu užmokėti du milijonu rublių. Jeigu aš užmoku tiek pinigų, tai viskas dingę! Aš galutinai suiręs”

Penkiolika metų atgal bankininkas nežinojo skaičiaus savo pinigų, dabar jis bijosi paklausti savęs, ko pas jį daugiau: pinigų ar skolos? Drąsus finansinis žaislas, rizika ir karštas ūpas, nuo ko jis net ir senatvėje negalėjo atsikratyti, mažu-pamažu vedė jį prie galutinio bankrūto.

— Prakeikta ta deryba! — murmėjo senis, vaikščiodamas po kambarį. — Delko tas žmogus nemirė? Jam dar tik keturios dešimts metų, jis atims nuo manęs paskutinę mano gyvenimo ramybę — turta. Jis linksmai gyvens. Gros kortomis, o aš kaip koks elgeta žiūrėsiu su pavydu į jį ir nuolat girdėsiu vieną ir tą pačią frazę: “Aš

kaltas tamstai savo laimingu gyvenimu, pavykit man Tamistai pagalbėt. Ne, tas per daug! Taip negali būti. Vienatinis išsigelbėjimas nuo bankrūto ir pažeminimo — mirtis to žmogaus!

Išmušus trečiai valandai nakties, bankininkas pasiklausė — visi namiškiai miega, vien tik medžių šlamėjimas už lango buvo girdimas. Tylomis paėmė iš bankinės skrynios kalėjimo durų raktą, kuris ten gulėjo penkioliką metų ir užsimetęs švarką tylomis išėjo sodnan.

Sodne buvo tamsu ir šalta. Lijo gausus lietus. Smarkus šaltas vėjas švaistėsi po visą sodną draskydamas medžių šakas ir lapus. Bankininkas nematė nė medžių, nė tako, nė kalėjimo. Graibydamas prisiartinio jis prie kalėjimo durų. Sušvilpė du sykiu ar neišgirs kartais sargas. Atsakymo negirdėjo nė jokio. — Suprantama, iš priežasties prasto oro, sargas miega įlindęs virtuvėn. — Kad tik užtektų spėkos išpildyti šį mano pasirįžimą — mintijo senis — tai kaltė pirmiausiai kristų ant sargo.

Pagraibomis sučiupo kalėjimo trepus ir tylomis įėjo pirmon kalėjimo priemenėn, paskui antron ir čia jis užsibriežė degtuką. Karidoriuj buvo kurti tylą, nesimatė nė jokio gyvio. Vienoj vietoj riogsojo sulūžusi lova, kitoj kerčioj šmėksojo apgriuvęs špižo pečius.

Užgesus degtukui, senis patėmyjo tamsoj mažutį langelį. Pažvelgęs per tą langelį į kalėjimo kambarį, pamatė nepaprastą vaizdą. Ant skobnio žibėjo žvakė, pats kalinys sėdėjo sugniužęs prie skobnio. Ant kedžių, ant "narų" ir skobnies gulėjo atidengtos knygos.

Praėjo valandėlė laiko, o kalinys nei sykio nesujudėjo. — Penkiolikmetinė uždara išmokino jį ramiai sėdėti — kalbėjo senis. Bankininkas du sykiu beldė pirštu langelin, bet kalinys nė judėti nesujudėjo dėl to baldėsio. Tuomet bankininkas atsargiai nuplėšė nuo durų antspaudą ir pradėjo raktinti duris. Užrūdjusi jutrina sucypė ir garsiai sugirgždėjo durys. Bankininkas lukterėjo valandėlę, ar nepasigirs kas ateinant link girgždėjimo balso. Bet nieko negirdėjo. Jis rengėsi eiti kalėjimo kambarin.

Prie skobnio sėdėjo žmogus, nepanašus į tuolaikinius žmones. Geriau sakant, buvo tai skeletas aptemptas oda, ilgas moteriškais plaukais ir ilga gauruota barzda. Veidas buvo geltonas, kaip nuluptas alksnis, rankos, kuriomis laikė suspaudęs galvą, buvo taip plonos ir liesos, kad koktu buvo žiūrėti į jas. Plaukuose jau matėsi žilų lopinėlių. Niekas negalėjo tikėti, kad jis yra tik keturias-dešimts metų. Jis miegojo... Prieš jo nulenktą galvą ant skobnio gulėjo plunksna ir popiera, ant kurios buvo kaž-kas smulkiomis raidėmis parašyta.

— Gaila žmogaus! — mąstė bankininkas. — Miega ir tiki matyti tuos du milijonų rublių. Man tik reikia imti jį, pusiau mirusį, už sprando, trenkti ant grindų, prislėgti pagalve ir gudriausi tirinėjimai nesuras priežasties jo mirties... Beja, reikia pažiūrėti, ką jis čia turi parašęs...

Bankininkas paėmė vieną lapą nuo skobnies ir išskaitė sekančiai:

"Rytoj dieną dvyliktoj valandoj aš jau laisvas būsiu. Ir turėsiu lygias teises su kitais žmonėmis. Bet pirma negu apleisiu šį tamsų kambarį ir išvysiu saulės šviesą, skaitau reikalingu tarti keletą žodžių. Tyra sąžine ir prieš patį Viešpatį, Kuris mato mane, prisipažįstu, kad neapkenčiu ir laikau už nieką laisvę, sveikatą, gyvenimą, žodžiu, laikau už nieką visą tą, kas jusų knygoje yra vadinama pasaulio gerove."

"Per penkioliką metų dėmei studijavau žemiškąjį gyvenimą. Tiesa, nemačiau žemės nei žmonių, bet iš jūsų knygų gėriau aromatinį vyną, dainavai dainas, sekiojau elnes ir kitus žvėris po miškus, mylėjau gražiausias merginas. Gražybė gamtos, kaip debesis, magingai sutvertas jūsų genialingų poetų, lankė mane nakčia ir dieną ir kalbėjo man nuostabias apysakas, nuo kurių svaigo galva. Jūsų knygomis aš užlipau ant "Elbruso" ir "Montblamo" ir iš ten mačiau, kaip iš ryto teka saulelė ir kaip vakare leisdamos užlieja dangų, jūros ir kalnų viršūnes brilijantine spalva; iš ten mačiau, kaip siaučia audros ir dūksta jūrių bangos; mačiau žalius miškus, žalias lankas; mačiau upes, ežerus ir miestus. Girdėjau dainų ir muzikos balsus. Paliečiau šė-

Lietuvos Vyčių 32-ros kp. (Kingston, Pa.) teatro skyriaus nariai vaidinusiai "Į laisvę žengiant". (Žiūrėk žinutės iš Kingston, Pa.).

tono sparnus, kuris tykojo atitraukti mane nuo Dievo... Jūsų knygoje mačiau bedugnį pragarą. Padėgiau miestus, kūriau nuostabius daiktus, žudžiau žmones, kūriau naujas tikybas ir naujas valstijas...

Jūsų knygos suteikė man tą visą išmintį, kurią per amžius kūrė nenuilstantis žmogaus protas. Ir aš tikras esu, kad dabar daug protingesnis esu už jus visus.

Visų tų knygų neapkenčiu. Neapkenčiu viso pasaulio gėrybės ir gudrybių. Viskas yra silpna, vaidyklinga ir apgaulinga, kaip mirazas. Nors jūs esate gudrūs ir pilni išdidumo, bet ateis mirtis, nubrauks jus visus nuo žemės paviršiaus lygiai su kitais žemės gyvūnais. Jūs, jūsų genijai ir gentkartė sušals arba sudegs su visu žemės kamuoliu.

Žodžiu, jūs pamiršote ir einate klaidingu keliu. Melą pripažinote už tiesą, darkumą už gražybę. Jūs nustebtumėte, jei vietoje vaisių ant medžių išvystumėte varles, krokodilius ir kitokius gyvius. Arba jei kvepiančios gėlės pradėtų dvokti dvėsena, taip lygiai aš stebiuos jūsų klydimu. Jūs permainėte dangų į žemę. Aš jau nebno-riu daugiaus suprasti jūs.

Kad prirodyti jums, jog viskas, ką pa-

sakiau, yra tikra tiesa, aš atsisakau nuo tų dviejų milijonų rublių, apie kuriuos kada-tai svajojau, kaip apie kokį rojų. Bet dabar aš jų didžiausiai neapkenčiu. Ir tokiu būdu, peržengęs tą mūsų sutartį, už penkių valandų aš būsiu laisvas."

Perskaitęs tą raštą, bankininkas padėjo jį atgal ant skobnies, pabučiavo kalinio galvą ir susigraudinęs greitai apleido kalėjimą. Niekuomet, net ir didžiausiame pralošime prekiavimo dalykuose, jis nejautė tokio didelio sielos sujudinimo, kaip dabar. Parbėgęs namo jis gulė lovon, bet griaudumas širdies ir ašaros nedavė miegoti.

Ant rytojaus, anksti ryte atbėgo sargas išbalęs ir pranešė bankininkui, kad matęs, kaip išlindo žmogus per kalėjimo langą į sodną ir greitai dingo kur-tai už sodno vartų. Bankininkas sykiu su tarnais atbėgo kalėjiman ir kalinį rado jau pabėgusį. Kad nesukėlus bereikalingus užsipuldinėjimus kas link tų dviejų milijonų, jis paėmė nuo skobnies tą popierą ant kurios buvo parašytas paties kalinio atsisakymas nuo dviejų milijonų rublių, ir sugrįžęs namon, užrakiną ją į nesudeginamą bankinę skrynią.

Vertė Š—kas.

J. S. Tautilas.

Svetimiems Užpludus.

(Lietuvos vaizdelis).

AUŠRAI beauštant, Jonas pakilo ir priėjęs prie lango pažiūrėjo į lauką. Lauke oras buvo gražus, tik šaltas, nes buvo pirmas rytas vasario mėnesio. Ant dangaus nebuvo jokio debesėlio, tik rytuose orizontas buvo raudonas, tartum paauskuotas. Žvaigždės blanko ir nyko.

Visa gamta, rodos, rengėsi prie kažko iškilmingo. Gaidžiai dažniau ėmė giesti, o šunys, apleidę namus, bėgiojo po laukus.

Puikus rytas!

Bet Jonui nebuvo laiko gērėtis — turėjo rengtis į kelionę. Pusryčius pavalgęs, dar prieš saulės tekėjimą apleido namus. Kelionė buvo tolima. Reikėjo eiti per plačius laukus ir didelius miškus.

Saulė kas kartas kilo augštyti ir oras darėsi vis šiltesnis. Jonas priėjo didelį snaudžiantį mišką. Čia pat šiaurys, išlindęs iš už miško, papūtė šaltu, it plienas, marinančiu kvapu. Senas miškas suūzė, suvaitojo. Pilki debesiai pradėjo rinktis ant dangaus ir saulė už jų pasislėpė. Vėjas, tartum, koks vadas, kareivius į kovą rengdamas, debesius vaikė, varinėjo, į eiles glitavo ir vėl skirstė. Galop, apsupęs visą mėlyną dangų savo ploščiumi, smarkiai pasipurtė ir pripildė pilną orą baltais švelnučiais, lyg pūkais snieguolėmis. Dienos šviesa žymiai pradėjo mažėti ir nykti. Kartu visi jos puikūs vaizdai, it dūmai nyko Jono akyse. Sniegas gausiau pradėjo pulti. Vėjas sušvilpė, miškas subraškėjo. Visi ramūs žvėreliai savo uolose pasislėpė, tik vien plėšrieji vilkai, meškos, išalkę, kėlėsi ir ėjo aukų ieškoti. Jono širdis drebėjo ir baimė apėmė. Kazin-kas, rodos, supurtė!... Tamsios mintys, nenoroms skverbėsi galvon. Nusiminimas sielą suspaudė, kaip šaltis Nemuno vilnis, kurios taip gražiai žaidė ant jo galingos krūtinės. Štai Jonas mato juodus šešėlius praeities kankinių,

kurie slankioja po tyrus laukus, tartum, ieškodami teisybės ir atmonijimo už nekaltai pralieta kraują...

Štai, rodosi, girdžia lyg kas patylomis šnabžda: "Neilgai, neilgai kentėsime panieką. Juk tėvynė sulauks geresnių laikų, nes taurę kartybių jau baigiame. Tuoj ir mums aušra išauš ir skaišti saulė patekės, kuri atgaivins mūsų tėvynėje užmirusias gėles. Kuomet tos gėlės pražydės ir krūtinės jaunų brolių pripildys meiliais kvapsniais ir ugne uždeks. Tuomet visi stos už tėvynę ir ištiks baidi kova. Kris žiaurusis priešas, kuris naikina mūsų pasėlius ir varsto krūtinės mūsų brolių ir seserų šaltu plieno kalaviju!"

Nors Jono siela sustiprėjo nuo tų žodžių, bet kūno spėkos nuo sunkaus ėjimo kas kartas mažėjo ir ėjo menkyn ir menkyn... Bet štai toli jis įžvelgė žiburėlį. Surinkęs visas spėkas skubinosi prie tos spinksančios šviesos. Priėjęs artyn, pamatė medinę, apvalių sienojų pirką. Jos viduje ant stalo stovėjo didelė šviesiai deganti lempa. Šviesa iš po mėsvo abazūro skleidėsi į visas šalis. Prie stalo sėdėjo rankomi pasirėmęs senyvas žmogus. Jo stambūs juodi pusžiliai plaukai puolė jam ant veido. Dideli ūšai ir juodi antakiai labai puošė dar be laiko pradėjusį senti jo veidą. Senis vis kažko taip meilomis ir gailiomis akimis žvelgė į kitą pusę.

Jonas, prisiartinęs, pabeldė duris ir tuoj išgirdo tvirtą vyrišką balsą. Paklaustas, kas esąs ir ko norįs, Jonas pasisakė ir meldė nakvynės. Senis, pasikalbėjęs su žmona, pasakė pakeleiviui, kad priims nakvynę ir atidarė duris.

Jonas, padėkojęs už suteikimą nakvynės, nusirengė ir atsisėdo ant suolo, stovinčio netoli kakalio.

Pirkios vidus buvo švariai užlaikomas: skobnis, grindys, langai ir suolai buvo šva-

rūs-balti. Visas vidaus išžiūris rodė, kad čia gyvena darbšti šeimyna.

Vienamešone stovėjoraudona lova, kurioje gulėjo jauna mergina. Jos veidas buvo taip skaistus ir meilus, kaip gražus pavasario rytas. Geltoni ir ilgi, kaip linai, plaukai laikė uždengę jos pečius ir pagalvę. Ji gulėjo taip ramiai, kad sunku buvo suprasti, ar miega, ar taip tik ilsisi. Jonas niekur akių nenuleisdamas žiūrėjo į ją ir ko ilgiau žiūrėjo, to ji jo akyse darėsi gražesnė.

Tėvas, priėjęs, uždėjo savo ranką ant jos galvos ir prabilo: "Birute, dukrelę mano, užmigk nors valandėlę? Juk jau trys naktelės kenti ir nemiegi. Dukrele, pratark žodelį, pasakyk man, ar labai kenti!

— Brangus tėveli, nusiramink, nekenk už mane, nes aš nekenčiu, man gera, aš nieko nejaučiu, tik krūtinė išdžiūvo... Vandens lašelį atneškite — gal širdis atsigavins!...

Tėvas, paėmęs stiklą vandens, padavė jai, bet ji negėrė, tik padėkojo ir vėl atidavė. Tada tėvas patėmyjo jos slaptbę ir suprato, kad ji kenčia labai daug, tik jam nenori pasakyti. Gailesys suspaudė jam širdį ir kaip sumišęs nežinojo nė ką daugiau besakyti, tik eidamas šalin pasilenkė ir pabučiavo jauną dukters veidą.

— Matyt labai serga tamstų dukrelė? Jonas pratarė į šeiminką.

— Taip, serga lab... — atsakė ir paskutinio žodžio neužbaigęs nutilo.

— Kazin, Dievas žino, ar išgīs mūsų Birutė? — prabilo motina sukdamą ratelį.

— Ar tik tą vieną dukrelę teturite? — paklausė Jonas.

— Taip, vieną dabar teturime. Turėjome ir daugiau, bet Dievas nuo mūsų kitas atėmė...

— Dievas nekaltas tame. Del Dievo dar ir šiandien būtų gyvos beesančios, jei galvažudžiai plėšikai, kurie užplūdo mūsų kraštą, nebūtų nužudę — tėvas, perkirtęs motinos kalbą, rūščiu balsu pasakė.

— Ar sūnų neturite? — paklausė Jonas.

— Turime dar vieną, bet gal jau ir tas žuvo nuo priešo kalavijo, taip, kaip ir

dukterys. Jau visas mėnuo, kaip nieko apie jį negirdėjome. Paskutiniame laiške rašė, kad priešus pasekmingai nuveikė. Tuoj eisį Vilnių nuo lenkų imti...

— O tie priešai, priešai — iš visų pusių, kaip alkani vilkai, apspito mūsų sentėvių paveldėtą ir krauju aplaistytą žemelę! — kalbėjo motina.

— Kokia priežastis buvo dukters ligos?

Tėvas, valandėlę parymojęs, greitai pasoko nuo suolo ir giliai užsimastęs pradėjo vaikščioti išilgai pirkios. Tas davė Jonui suprasti, kad ką tai svarbaus turės išgirsti, nes gilus mąstymas visuomet tą reiškia.

Priėjęs prie Jono, uždėjo savo ranką ant peties ir tarė: žmogau, matau esi jaunas; dar daug metų gali gyventi ir su daugeliu įvairių tautų žmonėmis susidurti. Todėl bus progos papasakoti jiems, kas atsitinka toje šalyje, kurią svetimi užplūsta. Įsidėmėk gerai ir neužmiršk ką aš tau pasakysiu: Kuomet šis kraštas buvo liuosas nuo svetimų įtakos, kuomet ši šventa žemė nejautė svetimų kojų ant savęs, tada viskas buvo kitaip. Tada miškai švelnaus vėjelio užgauti būdavo suoš, kaip kad kanklių paliestos stygos... O jiems pritardavo didžiausi chorai įvairių įvairiausių paukščių ir žvėrių. Būdavo beklausant taip užavėdavo jausmus, kad neišvaizduodavai nei kur esąs, kaip Baronas kad sako: "Ar dangui, ar rojuj"... Kuomet saulė jau būdavo nuraus ir savo auksiniais spinduliais mūs kraštą apsiaus, tada būdavo iš jaunų krūtinų dainelė išplauks — linksma, žavi...

Gražu, linksma ir gera būdavo mūsų tėvynėje gyventi. Bet štai iš užu kalnų pakilo baltas aras. Baisus juodas, lyg pragaro šešėlis, užtemdė mūsų tėvynę. Nutilo lakštingalų balsai skardžiai skambėję. Nemunas pasipurtė, tartum, milžinas šurpulių perimtas ir apsiputojusiomis vilnimis pradėjo smarkiau ir žiauriau krantus daužyti. Viskas, rodos, nutilo, apmirė... Mergelė dainuoti paliovė ir atsistojusi ant Nemuno kranto aplinkui apsižvelgė ir pamatė visus apmirusius kūnus. Jos širdis jaunoje krūtinėje pradėjo drebėti ir nuo tada ta jauna mergelė eidavo kas vakaras ant Nemuno kranto ir šaukdavo iš miego tėvynės sū-

nus. Nors daug žuvo tokių Lietuvos mergelių, bet jų balsas pasiekė prabočių kapus ir iššaukė jų dvasią. O jauniems Lietuvos sūnams uždegė krūtinę tėvynės meile. Šiandien jau tėvynė laisva, bet dar ne visa. Dar tas juodas šešėlis laiko apglėbęs mūsų tėvynės didelį kraštą. Dar slėgiama Lietuvos krūtinė, dar atsikvėpti negali lengvai. Dar čia žūsta ir vysta jaunos mergelės lyg rozės šalnos pakastos... Štai viena tų garbingų karžygių lovoje guli ir gal mirti tuoj reikės. Tai vis priešų darbas. Jie neranda kito būdo pavergti mūsų tėvynę, tai nori mūsų dukterų kraują savo nuodais užnuodinti. Štai, mano trečia duktė jau žūva nuo kalavijo, o delto, kad lenko pasiutusį geidulių neišpildė. Jos krūtinę, kuri būtų auginusi tėvynės didvyrius, perskriodė šaltas lenko kalavijas..."

Ūmai grįčios durys subraškėjo ir pertraukė tėvo kalbą. Visi sužiuro, kas įeis. Tarpduryj pasirodė du jaunu kareivių. Vienas buvo sergančios Birutės brolis, o kitas jos mylimas draugas. Pasisveikinę su visais, priėjo prie sergančios Birutės. Brolis, priklaupęs ant kelių, bučiavo jos veidą. O sesers akys sužibo iš džiaugsmo, kad dar turi laimę matyti savo mylimą brolių. Ištiesusi baltas rankas, kaip gražioji Raketė, prispaudė brolių prie sužeistos krūtinės ir prabilo:

— Brangus broli! Paskutinį kartą tave matau ir spaudžiu prie savo krūtinės — žinau, mano gyvybės siūlas truks pirma, negu nauja aušra išauš ir skaisti saulė patekės, kuri apšvies skaisčiaisiais spinduliais mūsų tėvynę. Jaunas kareivi, ko taip nusiminęs: ar priešai galingi per daug spaudžia, ar ranka kardo mikliai nevaldo? — tarė į toliau stovintį nuliūdusį kareivį.

— Ne, skaisčioji mergele, ne priešų galybė veikia į mane. Nors ir neseniai pradėjau kardą mėginti, bet ranka taip priprato, kad rodos nuo mažens būčiau mėginęs!...

— O, jaunas drąsuoli, tėvynės gynėjau, eikš artyn prie manęs! Aš tau turiu pasakyti kelis svarbius dalykus.

Ji ištiesė jaunam kareiviui savo baltą

ranką, kurią jis paėmęs prispaudė prie lūpų, tartum, brangiausią žemčiūgą.

— Brangus kareivi, būk budrus sargas tėvynės. Gink ją iki širdis krūtinėje plaka ir neišsivadėk jos, nors ir paskutinį kraujo lašą reiktų ant jos aukuro išlieti! Išlietas kraujas neišnyks be naudos. Vaisiai bus gražiausi. Dabar pasirink sau kitą mergele, bet tikrai tokią, kuri tėvynę myli ir del jos kentėti ir mirti nesibijo... Bet labiausiai saugokis svetimo kraujo — tai nuodai tėvynės!... Jau aušra švinta ir diena pradeda brėkšti. Visi nubus iš saldaus miego, o aš užmigsiu!... Bus puiki diena. Žiūrėk, kaip per langus mėlynuoja žydras dangus... Saulė skaisti patekės, pripildys orą saldžiausiais kvapsniais, bet aš miegosiu!... Klausyk, broli, lyg kas šaukia?!... Lyg trimito balso aidas jus šaukia į karą eiti? Sudiev visiems ir tau brangi tėvynė! Mylėkit ją!... O nekaltybės brangi idėja, kaip saldu už tave mirti!...

Tuos žodžius ištarusi nutilo ir šypsa ant lūpų saldžiai užmigo amžinu miegu.

Tėvas ir motina, puolę ant kelių, apglėbdami jau negyvą dukters kūną ir bučiuodami išblyškusį veidą, pradėjo raudoti.

Du kareivių, išėmę kardus ir augštin iškėlę, prisiekė nepadėti kardo iš rankų, kol visa tėvynė nebus paliuosuota nuo priešų, kurie žudo mūsų seseris ir lieja ašaras senelių. Dar kartą pažvelgę į Birutės kūną, greitai išėjo.

Jonas ir-gi negalėjo ilgiau žiūrėti. Ir jo krūtinėje kraujas pradėjo virti bežiūrint į tokį baisų priešų atliktą darbą. Jis taipgi nusprendė stot į eilę kovotojų už tėvynę. Apsirengęs ir padėkojęs už nuoširdumą, išėjo.

Ilgai, ilgai dar Jonui girdėjosi tie gailūs senelių raudų balsai ir priešų sėjamos mirties po Lietuvą atbalsiai.

Tokie įvykiai būna žemėje, svetimų pavergtoje.

Bibliografija ir Kritika.

ATEITIS. 6 ir 7 sąsiuviniai. Psl. 161—224. Lapkričio ir Gruodžio mėn. 1919 m. Kaunas.

1919 metų užbaigos "Ateities" sąsiuviniai savo turiniu ir įvairumu atsižymi ne vien tik kultūros pradų veiksniais mūsų literatūroje ir visuomenėje, bet juose reiškiama pasizymi dar viena prakilnioji ypatybė, nes jie moka pagerbti mirusias jų drauges ir mirusius draugus; ypač šiuose sąsiuvinuose skiria žymios vietos paminėti metinėms a. a. Emilijos (Elenos) Bortkevičaitės ir a. a. Vytauto Endziulaičio sukaktuvėms.

Ateitininkas Kazys Petrukėlis dedikuoja puikųjį straipsnį (173—175) "Ant naujo kapo"... a. a. E. B-tei atminti ir, apgailestaudamas, savo raudą išlieja: "Skrido, lyg šviesi žvaigždė — meteoras tamsia padange, skrisdama buvo lyg ir apsistojusi, rodos tik tam, kad paskui, nuskridusi, paliktų vienminčių sieloj Gilesnio skausmo... Kapas tas toli nuo mylimos Tėvynės, toli... Atskiras. Vienas. O jame guli užpilta žeme jauna, graži, kaip pavasario rytas, nekalta, kai kūdikio sapnas, tvaksėti nustojusi širdis. Amžinai..." At-kas K. Ambrozaitis stengiasi apibrėžti (175—179) a. a. Emilijos-Elenos Bortkevičaitės ištrėmimo metų gyvenimą. Kaip besimokindama Lietuvoje, taip ir ištrėmimo laikais, visados ji buvo aktingiausia ateitininkė; jos savarankus būdas, visuomet gili, turtinga ir aiški mintis, darydavo didžio įspūdžio draugams; ji buvo didelė optimistė; turėjo nepaprastą, jautrią sielą; ištrėmimo metais plačiai dalyvavo visuomeniniame lietuvių gyvenime. Gyvendama Maskvoje ji taipgi buvo Liet. Krik. Demokr. partijos narys, be to gi ji buvo Liaudies Sąjungos skyriaus pirmininkė ir Moterų Sąjungos valdybos narys. Spalių 1 d. 1918 m., kuomet krata buvo daryta jos namuose, apie tai dažinojus, tuoj apsigryžo ir pasuko pas draugus. Tuo laiku pūtė šaltas drėgnas vėjas, apsvilkus gi vasaros drabužiais, nušalo, iš to susirgo tuomet Rusuose siautusia išpanų liga ir sp. 8 d. 1918 m. persiskyrė su šiuo pasauliu, gi sp. 10 d., 10 val. rytą, inešta jos baltą karstą į šv. Petro ir Pauliaus bažnyčia; po pamaldų, kurias laikė kun. Paukštė su dviem asistentais, nulydėta jos karstas į kapus, kur jos kūną užpilta žemėmis ir ant kapo dabar niūkos pastatytas baltas kryžius. At-ks gi Faustas Kirša ilgame straipsny (179—187): "Iš Vilniaus moksleivių gyvenimo," gausių žinučių teikia tolimesnei a. a. E. Bortkevičaitės biografijai. Ligi vokiečiams ateisiant Vilniaus moksleiviai turėjo plačią darbuotės dirvą. Iš bendros moksleivių kuopelės, Vilniaus mergaičių tarpe, a. a. E. B-tė, buvo rimčiausia ir sumaningiausia. Jos "vyriškumas," pastovumas ir drąsa galėjo būti kiekvienam pavyzdys. Del to jai tekdavo būti valdybose, revizijų komisijose, vykdomosiose komisijose ir kur nors delegatuose. Besimokindama Vilniuje, Vinogradovo gimnazijoje, kaipo lietuvaite, įnešė daug lietuviško savotiškumo, o draugų tarpe bu-

vo viena darbingiausių; savo taktingumu ir rimtumu sugebėjo būti daugelio dalykų iniciatorė. Vilniaus moksleiviai leido rankraščio laikraštėlį, vardu "Rūtėlė", kurio uoli bendradarbė ji buvo, o turėdama gražią, išlygintą rašyseną, darbavosi "Rūtėlės" perrašinėjimu. Taip-gi ji buvo atsižymėjusi deklamatorė, dainininkė ir vaidintoja, be to gi buvo gabi rašytoja jautrių eilių ir straipsnių, kuriais užsipelnė pavadinti "širdies dailininkės" vardu. A. a. Emilija-Elena B-tė ištikrųjų buvo tai skaistus spindulys, o sunkus jos gyvenimo kelias ir išsiveržimas gali būti gyvenimo pavyzdys kiekvienam jaunuoliui.

Lapkr. 30 d. ir gruodžio 7 d. katalikiškoji Kauno moksleivija sykiu su vyresniaisiais kėlė a. a. Vytauto Endziulaičio mirties metines sukaktuves. Tuo tikslu Lietuvos Darbo Federacijos iniciatyva lapkr. 30 d. sušaukta K-kų Veikimo C-tro salėje Kauno inteligentų, moksleivių ir darbininkų susirinkimas su prakalbomis. Lietuvos Darbo Fed-cijos pirmininkui Pr. Raulinaičiui atidarius susirinkimą, Dr. E. Draugelis, Vidaus Reikalų Ministeris, pirmas prakalbėjo apie velionies asmenį iš gimnazijos ir universiteto laikų. Po jo prakalbai p. Beržinskas, kun. M. Krupavičius ir p. Vytautas Bičiūnas plačiai kalbėjo apie a. a. Vytauto asmenį ir nuveiktus jo darbus. Gi gruodžio 7 d. šviesuomenės susirinko artipilnė Kauno moksleivių bažnyčia, kur pamaldas už a. a. Vytauto Endziulaičio vėlė laikė Jo Ekscelencija Žemaičių Vyskupas, asistavo J. M. kun. J. Skvireckas, o išlavintas p. P. Naujalio choras giedojo.

At-kas Pr. V. savo straipsnį (198—200) "Svarbi pareiga" skiria a. a. Vytauto Endziulaičio mirties metinėms sukaktuvėms paminėti, kur savo rašto svarbą išreiškia, sakydamas, kad "svarbiausias kuopų uždavinys dabartiniu metu turėtų būti savo narių auklėjimas susyk gilaus proto ir tvirtos, nepajudinamos valios katalikais."

Gi dr-gas Ateitininkas pamini (206—207) mirties atmintį a. a. Vlado Adomulio, kurs prieš metus dar dalyvavo panevėziečių at-kų kuopos susirinkime, kur daug kalbėjo, daug žadėjo katalikiškajai inteligentijos srovei, daug laukė iš savo draugų... Kūrė idealų valstybę, grindė jai pagrindus... Tik štai... sutiko skaudžiausis smūgis. Vladas mirė...

"Vienam jubilėjui besiantant" (p. 207), beje, sausio mėnesy 1920 m. sukanka 80 metų nuo gimimo dienos gerb. pedagogo Tomo Žilinsko, kurs, mokytojaudamas ilgus metus Veiverių Mokytojų seminarijoje išauklėjo daugel lietuvių inteligentijos ir užsipelnė kitais darbais. Ta proga, sekdama viso kultūringo pasaulio laikraštijos praktika, "Lietuvos Mokyklos" redakcija yra pasiryžusi 1920 m. pirmąjį "L. M." numerį išleisti jubilėtui pagerbti.

Poezijos sritis turtinga, apimanti 7 puslapius (161—167). Išskyrus senuosius, lakios dvasios, svajus, užtinkame taip-gi ir naujų, kaip tai Kraujo Puta ir Stepa Žvalgytyj, kuriems, besilavinant ir

rimtai besidarbuojant, manome pavyks įkopti į Lietuvos Parnasą. Kogeriausių pasekmių!

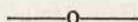
Iš beletristikos srities pažymėtini yra uolaus bendradarbio St. Tautiečio "Kūčių Naktį," vertimas iš Sv. Černavičo ir originalis "Didvyrių takais" (168—173) straipsnis. Taip-gi pažymėtinas ir labai svarbus, pradėtas Petrapilio krikščionių studentų būrelio, raštas: "Dvasinio gyvenimo pradžia ir augimas" (187—193), — Evangelijos etiudas, kurį pasiryžo nuodugniai apsvarstyti.

Moksleivis Petras savo straipsny (194—197) "Moksleiviai ir Politika", iškelia daug svarbių minčių, pareikšdamas, kad politika yra neišvengiamas dalykas ir moksleiviams reikėtų nebėgti nuo jos ar nuo jos moksleivius baidyti, bet sąmoningai eiti ar į ją vesti. "To darbo turi imties ateitininkų kuopos. "Kiekvienoj vietoj, kur yra at-kų būrys, turi būti įsteigta visuomenės darbo sekcija. Tos sekcijos nariai, pirmas dalykas, turėtų skaityti ir sekti laikraščius," vėliau susirinkimuose suteikti Lietuvos žmonėms pranešimų, aiškinti politinę ekonomiką, kooperaciją, vykinti socialinį klausimą ir t. t.

Žymus ateitininkas ir visuomenės darbuotojas Gabr. Taučius dar tebetęsia svarbius savo išvadžijimus apie "Visuomenės darbo metodai" (200—206), kame plačiai aiškina tikybinį gaivalą visuomeniniame darbe.

Bibliografijos skyrius yra gan apstus (208—216). Apie ateitininkų darbuotę ir-gi gauname žinių (126—222) gan plačių iš Kauno, Vilniaus ir Mariampolės. Gale (222—223) skaitome "Pranešimus", "Del stojimo į Berlino Universitetą" ir paskutiniame 224 puslapy "Ateities" redakcijos atsakus bendradarbiams.

A. Tamoliūnas.

DARBO ŽMONIŲ KALENDORIUS 1920 M.

Miunchen'as R. Oldenbourgo spaustuvė. Pusk. 148. Kaina nepažymėta.

Paprastai Kalendorius atitarnavęs metus nu-stoja savo vertės. Bet "Darbo Žmonių Kalendorius" skiriasi nuo kitų turinio svarbumu ir įvairumu ir kaip toks tarnaus ir aišioms, it koks istorinis dokumentas.

Atskleidus pirmąjį puslapį, puola į akis pui-kus E. Seifert'o Kristaus paveikslas. O tosios fi-gūros laukas priminė man Lietuvos padangių vaiz-dus. Nors dangus paraudęs nuo pašvaiščių, nors gyvenimai sulyginti su žeme, bet Lietuvos sūnūs ir dukterys, išsisiūbavę, it mėsvojo vandens ban-gos, neilstančiai veikia, kovoja už laisvę ir nepri-klausomybę savo tėvynės nesigailėdami net savo gyvasčių bile tik nugalėti priešus... Amžinoji tiesa liūdnei žiūri į priešų padarytas Lietuvai žaizdas; mato visų norus ir darbus ir kiekvienas gaus už-mokestį pagal savo nuopelnus.

Nėra reikalo apsisototi prie sužymėtų šventū-jų vardų bei minėtinių dienų. Tik, man rodos, bū-tų buvus žmonėms didesnė nauda, jeigu vietoj nu-sidėvėjusių ir žinomų "Ūkininkų priežodžių," ku-rie yra Kalendoriaus puslapių apačioje, būtų buvę

mažiau išsiplatinę priežodžiai ar patarimai. To-lesniai seka trijų įžymių veikėjų paveikslai: M. Krupavičius, L. K. D. Partijos pirmininkas; V. Bi-čiūnas, "Laisvės" redaktorius ir A. Stulginskis, buvusias Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų ministe-ris. Naujiems 1920 metams. V. Stonis (eilės). "Liepk' naktele..." (eilės) Paparonis... Iš L. Krikš-čionių Demokratų Partijos darbų 1919—1920 m. (p. 19—30). Ryškiai apibudinama Kr. Dem. par-tijos milžiniški darbai už laisvą nepriklausomą Lietuvą, sutvarkytą Kristaus mokslo dėsniais ir darbo žmonių gerove. Visuomenės pažangos reika-lai ir krikščionių religija. P. K. (30—37). Visuome-nei yra gyvas nūnai reikalas pažinti "kokie yra tikri santikiai tarp krikščionių tikybos ir tikros vi-suomenės gyvenimo pažangos," ir persiimti Dievo ir artymo meile. Vien materialinės jėgos be dorinė-rių negali duoti tautoms tikros pastovios gerovės. "Visuomenė, kurioj užgesus kilniųjų idealų švie-sa, nors ji būtų ir paveldėjęs turtingą materialinę ir apskritai aikštinę kultūrą, risis nesulaikomai dekadentizmo ir baisių visuomeninių kataklizmų pakalnėn, taip kaip ir atskiras žmogus, turtų per-tekęs, trūkstant dorinės energijos, virsta į pasi-biaurėjimo verta visuomenės traną-veltėdį, šlykš-čių baisenybę. Svarbus rašinys, bet abejoju, ar darbo žmonės įstengs išsemti dvasios peną, nes gili mintis ir kalba nelengva. Lietuvos politikos partijos (37—41). Išaiškinama skirtumai tarp tri-jų visuomeninių srovių: krikščionių, liberalų ir socialistų. Išvardinti taip-gi partijų veikėjai-va-dai. Lietuvos ūkio reikalai (42—46). Lietuva nu-teriota, suvarginta. Reikia ieškoti priemonių, kaip pakelti visos šalies ūkį. "Draugijos ir mokyklos, tai du tikriausiu būdu ūkininkui būviui pakelti." Be to reikia iš naujo pradėti prekybos darbas, steigti Lietuvoj dirbtuves, organizuoti kapitalas. Lietuvos darbininkų gaminamoji kooperacija. Pra-džia padaryta. Gražios "juozapiečių" veikimo pa-sekmės. Tikimasi, kad Darbo Departamentas pa-dės ir gaminamajai kooperacijai išsivystyti, kaip kad prisidėjo prie vartojamosios. Kelios pastabos del žemės ūkio Lietuvoje. V. B. (50—64). Autorius pažymi, kad šiuo rašinėliu rūpinęsis padaryti ke-lėtą pastabų apie ekonomines galimybes, kurių gali-ma laukti mūsų krašte, vykinant žemės reformą ta presme, kaip to reikalauja L. Kr. Demokr. Par-tija. Statistikos daugiausiai imtos iš A. Rimkos raštų. Sekančiu du rašinėliu—Paparonio eilės ir A. Vaičiūno "Švintant", scenos vaizdelis, skatina per-siimti senovės lietuvių-karžygių dvasia. "Atbus-kie, lietuvi, senovę atminę, pratrink užmiegotas akis. Tau vėl švelnabalsės tos kanklės klevinės Laimingą tėvynę primins." Kuriamasai Seimas. Vyt. A. Įstatymai susideda iš 8 dalių ir 88 straips-nių demokratingais pamatais jau pagaminti ir pa-garsinti. Steigiamasis Seimas išreikš "Lietuvos gyventojų pasiryžimą turėti savo nepriklausomą Valstybę", nustatys valdymo formas—pamatinius į-status, piliečių pamatinės teises etc. etc. Lietuvos statomųjų rūmų tvirtumas, gražumas bei gerumas priklausys nuo atstovų sudarančių Steigiamąjį Sei-mą. Lietuvių Kr. Dem. partijos programa ir sta-tutas... Lietuvių Katalikų Moterų Draugijos Įstatai. Lietuvos Darbo Federacijos ir Krikščionių Darbininkų

kų Sąjungos statusas. Pagaliaus Ūkininkams žinios ir Informacijos. Pastarame skyriuje randame pluoštą žinių iš Lietuvos gyvenimo ir apie Amerikos lietuvius. Pastarame skyriuje nemaža yra klaidinančių dalykų. Yra paskelbta: "Žvirblis," "Pažanga", "Tikyba ir Dora." Šie laikraščiai senai nebeleidžiami. "Vyties" adresas: 3261 So. Halsted St., Chicago, Ill. ir kaina ne 1½ (kaip paskelbta), bet \$2.50 Amerikoje, \$3.00 užsienyje; "Moterų Dirvos" adresas paskelbtas "Darbininko" adresu, turi būti: 917 W. 33-rd St., Chicago, Ill.; "Maksleivio" adresas paskelbta 3227 Auburn Ave., Chicago, Ill., turi būti 242 W. Broadway, So. Boston, Mass. (arba "Darbininko").

Darbo Žmonių Kalendoryje ryškiai atspindi einamojo gyvenimo politinė mintis, kristalizavimasis partijų, jų darbuotė ir atvaizdas Lietuvos kūrimosi į laisvą ir nepriklausomą valstybę. Tatai jis turės ypatingą vertę ateityje, kaip dokumentas su įvykiais, surašytai jiems vykstant, tarp jų gyvenant.

Pr. M. J.

— 0 —

MEILĖ DIEVO, ARTYMO ir TĖVYNĖS: mėnesinis lietuvių visuomenės laikraštis. Vol. I. Vasaris-February, 1920 m. No. 2. Psl. 32. Du Bois, Pa.

Gaila, kad neteko matyti pirmojo "Meilės"... numerio, kuriame "Meilės"... redakcija, be abejonės, pasakė savo žodį ir leidimo tikslą arba siekinius. Šiame "Meilės"... numery ir-gi randasi "Žodis nuo Redakcijos," kur teisingai pabrėžiama, kad "meilė pagimdo meilę — meilė prie meilės pritraukia" ir pareiškia, kad "Meilės"... tikslas yra "sukurti kiekvieno lietuvių širdyje tikrą meilę Dievo, artymo ir Tėvynės." Ir tuos siekinius šis antrasis "Meilės"... numeris tikrai atsiekia.

Visas numeris yra padabintas į minimus tris skyrius. Pirmiausia apie Dievą straipsnis, kuriame aiškiai ir suprantamai aiškina skaitytojams, ką katalikai tiki apie Dievą ir tai katechetišku būdu, o po kiekvienu atsakymu suteikia pritaikintas Šventraščio citatas, kas pridūda daug svarbos; del to tai tolygūs straipsniai daug sveria ir turi mokslo vertę. Eilės gi "Reikia Dievo Meilės" ir "Dainuok apie Dievo Meilę" dar labiau padailina šį skyrių.

Kas myli Dievą, tas turi mylėti ir artymą. Artymo meilė puikiai atvaizdinta eilėse: "Mylėkimės BroLIAI" ir "Artymo Meilė." Jeigu kiekvienas pažintų, kas tai yra meilė, kiek tai gero būtų; pavyzdžiui --

Kad žengtų kiekvienas prie meilės šventos,
Nežūtų kovoj tiek žmonijos vaikų;

Visi, jei gērētūs gėrybėms gamtos,
Tačia tik sulauktum laimingų laikų.

Ištkrūjų taip įvyktų, jeigu kiekvienas pildytų
Dievo įsaką: "Mylėsi artymą tavo, kaip pats save."
Gi artymo meilės pasekmės ytin galingos;
todėl --

My lėkimės, broLIAI, širdingai,
Nes meilė dorybių dora;
Jinai karalienė garbinga,
Ir pavaldžiams ytin gera.

Niekas nepergalės tolei,
Kolei mylėsimeš, broLIAI.

Pagalios, kas-gi negali mylėti savo Tėvynės,
kuomet net pagonyš yra pasakę: "Saldu yra mirti
už Tėvynę." Ir toji Tėvynės meilė yra reiškiama atjaučiamai eilėse:

Visad trokštu Tau padėti,
Vargus nešti ir kentėti;
Nors man reiktų kančias tirti,
Arba sopuliuos numirti!

Taipgi randasi daug kitų svarbių straipsnelių, žaislų, dialogų, įvairumų — informacijos biūras, mūsų scena, skyrius vaikams ir mergaitėms. Kaip matome, "Meilės"... turinys ne tik yra turtingas ir įdomus, bet ir labai naudingas mūsų žmonėms skaityti ir naudoties tuo viskuo, kas yra parašyta. Redaktorium pasirašo kun. M. J. Ūrbonas, kuriam prigelbsti p. J. V. Kovas. Jiedu leidžia savo lėšomis, skleisdami meilės spindulius, kad sužadintų ir uždegtų kiekvieno lietuvių širdį prie Dievo, artymo ir Tėvynės meilės.

"Tikėjimas, viltis, ir meilė, tos trys: bet iš tų didžiausia yra meilė," tai tikrieji Šventraščio žodžiai. Ir, del to tai pilnai sutinkame su pareikštu Redakcijos noru ir tikiamės, kad "Meilei"... "beskleidžiant savo meilės spindulius tarp lietuvių visuomenės, laiku užsidegs kiekvieno lietuvių širdyje tikroji meilė Dievo, artymo ir Tėvynės."

Del to tai norėtume, kad lietuviai prenumeruotų tą mėnesinį visuomenės laikraštį ir, kad kodaugiausia platintų. Kaina pavienio numerio vos tik 10 centų. Metams gi kainuoja tik vienas doleris. Prieinama ir labai pigi prenumerata. "Meilės"... adresas yra sekantis: 301 State Street, Du Bois, Pa.

"Meilei"... ir darbšties josios tvėrėjams, prakilniame darbe, linkime geriausios kloties ir puikiausių pasekmių!

A. Tamoliūnas.

ĎVEJOPA KALBA.

Aficeris (į naujoką). Ei tu, varna! ko žiopsai! Rankas nuleisk. Sakyk, — kokį užsiėmimą turėjai?

Naujokas. Aš, jūsų mylista, būvau universitatėj.

Aficeris. Ak, dovanok! A-a... Bet pasakykite, kokiame skyriuje jūs buvote?

Naujokas. Aš buvau sargu.

Aficeris. O tu, šunies kaili! Mat, universitatėj jo būta!...

Rūpestis parodo, prie ko esame prisirišę ir kas mus pavergė.

Iš Moterų Budo Enciklopedijos.

IENA naktį, visiems nuėjus gulėti, pasilikau vienų vienas, be skaitydamas įdomią apyskaitę. Nors apyskaitė buvo gana interesinga, tečiau mintis nuskrido visai kitan klanan. Pradėjo vaidinties visoki paveikslai. Galų-gale pradėjo prisiminti dienos nuotikiai. Sykiu su vienu nuotikiu prisiminė ir tinkanti istorija, kurią jau senai buvau skaitęs.

“Babilionijoje” gyveno graži mergina, kuri labai troško būti visų vaikinių garbinama. Naudojo jina visas priemones, kurias tik moterys težino ir temoka vartoti, kad privertus vaikus jas garbinti. Daugelis buvo prie jos pritraukti, bet nei vienas nenorėjo jai pasiduoti. Ji jau pradėjo senti, o vis dar nesiranda tokio, kuris ją norėtų vesti. Jos šeimyna ir pažystami pradėjo sakyti: “Del Dievo meilės, ar-gi ji ir nebeapsives?”

Vartodama visoms moterims gerai žinomas priemones, jina vienam persistatė kaipo sentimentalistė. Bet jį abejojančiai pakratęs galvą nuėjo, sakydamas: “Ne, negalimas daiktas! Ji per gera išrodo, kad tikrai būti tokia, kokia nuduoda.”

Kitam persistatė kaipo Išmintis. O jį, nusišypsojęs savyje, nusišuko, mąstydamas: “Eik, jau, eik! Aš persenas paukštis, kad galėtumei mane apgauti. Esi veidmainė, nes nei viena moteris negali žinoti tiek, kiek tu nuduodi žinanti.”

Trečiam jį persistatė kaipo Nekaltybė. Jį, išsigandęs, greit pabėgo nuo jos, sakydamas savo širdyje: “A-a! ji yra Viliotoja, ir aš laimingas esu, kad ištrūkiau nuo jos. Nes negalimas daiktas, kad šiomis dienomis galima būtų rasti tokių nekaltų.”

Mergina galų-gale mato, kad nesiseka. Pametė viltį. Ketvirtam vaikiniui atėjus ji jau nebevartojo jokių priemonių. Kuomet jį jai ėmė jai kalbėti apie sentimentalizmą, ji lengvai nusijuokė, sakydama: “Ne, ne,

nekalbėk man apie meilę. Nes esu prityrusi ir visi mano idealai jau pradingę. Būkime geri draugai, nes jau nebegaliu mylėti. “Bet jį nusišypsojo savyje ir pamastė: “Jei tas būtų tiesa, ji man neprisipažintų. Ji yra idealistė, o nori pasirodyti cinike.” Kuomet jį jai pradėjo kalbėti apie gražumą jos minčių ir didumą jos mokslo, ji atsiduso ir tarė: “Neapsivilkie, Tamista. Nes ką Tamista imi už mano išmintį, nėra išmintis, o aš išties esu labai kvaila.” Jį jai sau tarė: “Dabar tikrai žinau, kad ji yra išmintingiausia visų moterų. Nes tik labai išmintingos moterys skaito save kvailomis. Ir jį jai jausmingai ją pabučiavo, sakydamas: “Brangioji mano, ar yra kuomet kas tavo tokia meile pabučiavęs?” Mergina nusijuokė tarė jam: “O, taip! Šimtais kartų! Nes esu buvusi viliotoja ir nei vienas žmogus nėra išsisukęs nuo manęs.” Vyras tada iš džiaugsmo balsu nusijuokęs sako: “Dabar tai žinau, kad esi tikrai šventa ir nekalta, nes jeigu visa tai būtų tiesa, tai man nesakytumei.” Ir jį nepaleido jos, kol tik ji neprižadėjo už jo tekėti.

* * *

Dabar prie išvados: Moteris vyrą gali pagauti tik vienu būdu — *nemėgindama*. Taip-gi yra tik vienas būdas apvilti vyrą — *sakyti jam tikrą tiesą*. Nes *paskučiausias dalykas, ko vyras tikisi nuo moteris girdėti, yra tai tikra tiesa*.

Dabar spręskite, ar tiesa?... *Protingos moterys* taip sako.

O mes?...

Žemaičių Gluosnis.

Chicago, 2-8-20.

Kas Jaunimo Veikiama.

CICERO, ILL.

Susirinkimai. Vyčių 14-tos kuopos mėnesiniai susirinkimai gavėnios laiku būna ketvirtadienio vakarais, šv. Antano par. svetainėje.

Dabar, gavėnios laiku, po trumpų susirinkimų L. Vyčių 14-ta kuopa rengia trumpus, bet įdomius programėlius. Vienas paminėtinas buvo ketvirtadienyje, kovo 11 d. Monologą "Iševio Rauda" pasakė Petras Gurėnas. Svarbiausia dalis programo buvo du vaizdelių veikalo "Už tėvynę": atsisveikinimas ir karo laukas. Svarbesnes roles turėjo: motinos — K. Račkienė, sūnaus — Juoz. Mockus, kareivio verbuotojo — J. Zalaginas. Menkesnes roles: tėvo — V. Abračinskas, lietuvio kareivio — J. Narakas, lenko kareivio — Bol. Lenartas. Veikalas labai puikiai buvo vaidintas. Daug rūpestingo darbo prie jo režisieriaudamas padėjo Al. M. Račkus.

Tokie tai kuopos sąvaitiniai programai.

Vakaras. L. Vyčių 14-tos kp. užgavėnių vakaras, vas. 17 d., pilnai pavyko. Pelno davė \$66.00. Skirtas parapijos naudai. Retai čia vakarai būna taip pasekmingi.

Vaidinimai. Senai koks vaidinimas sutraukė tiek publikos į šv. Antano par. svetainę, kaip L. Vyčių 14-tos kuopos vaidintas "Valkata" kovo 7 d. Ir senai taip gerai koks veikalas buvo čionai vaidintas. Publika buvo pilniausiai patenkinta. Roles turėjo sekantieji: Linevičiaus — M. Karkauskas, Linevičienės — Pet. Mileikaitė, Liudmilos — Br. Šlegaitė, Žonės — Barbė Jurgilaitė, Zigmonto — Juo. Mockus, Feddejaus — V. Abračinskas, Jurgio Valkatos — A. Krencius. Režisieriumi buvo M. Karkauskas. Matyti, kad jis rūpestingai darbavosi.

Tarpe aktų kalbėjo dvas. vad. kun. H. J. Vaičiūnas, stud. Aleks. Račkus, kuopos pirmininkas Aleks. Zakaras ir O. Johnsonaitė.

Šis vakaras paliko žmonėse malonų įspūdį.

Apsivedė: Šeštadienyje, vas. 14 d. šv. Antano bažnyčioje apsivedė Juoz. Sundomaitis su p-le Morta Lenartaite, veikėja L. Vyčių 14-tos kuopos. Daug laimės jaunavedžiams!

Pr.

AMSTERDAM, N. Y.

"Valkata" Scenoje.

Kovo 14-tą dieną L. Vyčių 100-ji kp. įrengė vakarą. Buvo pagražintas įvairiais pamarginimais.

Vaidinta rimtas ir gražus veikalas 4 veiksmų drama — "Valkata".

Šiuo sykiu oras pasitaikė labai blogas. Sniegas ir didelės pusnys daugelį sulaikė nuo apsilankymo į vakarą. Bet vis-gi, nepaisant ir nepatogumą oro, publikos susirinko apščiai.

Vadaujant J. Tamašauskui, programos pradėta eilėmis. V. Augiūtė, jaunutė mergelė, deklemano eiles: "Pirkim Lietuvos Bonus" Pasakė gražiai ir jausmingai, užtai publika gausiai plojo. M. Kisieliūtė, pasirėdžius kareivio uniforma, deklemano patrijotiškas eiles: "Aš josiu josiu tėvynės ginti". Nors M. K. pirmą kartą išėjo, bet buvo drąsi. Eilės sakė gražiai ir gan jautriai. J. Jakaičiūtė deklemano apie Lietuvą. Eilės nusisekė ir žmonėms patiko. Paskui V. ir S. Kisieliūtės vaidino dialogą "Susiprato". V. ir S. Kisieliūtės uždavinį atliko puikiai.

Sekė vaidinimas "Valkatos". Vaidino sekantieji asmenys: V. Rusilas — Jurgio Valkatos, A. Žiugžda — Linevičiaus, M. Žukauskaitė — Linevičienės, Z. Kisieliūtė — Liudmilos, B. Padvilkis — Zigmonto, M. Kazlauskas — Feddėjo, S. Vasiliauskaitė — Žonės.

M. Kazlauskas sakė monologą "Geriausai Vaisitai".

Sustojus publikai, dainuota Lietuvos Imnas ir tuo vakaro programos užsibaigė.

Reikia pažymėti, kad vaidinimas "Valkatos" puikiai nusisekė. Kiekvienas aktorius savo rolėje vaidino gyvai ir galima buvo įžiūrėti, kad vaidinusiai turi artistinių gabumų.

Pelnas šio vakaro bus: pusė Lietuvos Šauliams, kita pusė L. Vyčių spaustuvei.

Smagu yra pastebėti, kad L. Vyčių 100 kp. prakilniais darbais neša naudą Lietuvai ir savo organizacijai.

Nemunėlis.

— O —

KINGSTON, PA.

Vasario 15 d. 1920 m. L. Vyčių 32-ra kuopa vaidino du veikalus: "Karės Metu" ir "Į Laisvę Žengiant." Visiems labai patiko kas tikrai atsilankė tą vakarą.

Programą pradėjo gerbiamas klebonas kun. J. Inčiūra prakalbėle. Po to kalbėjo vikaras, kun. Šaulinskas. M. Mieliauskiūtė deklemano eiles: "Mūsų Tautos Vėliava" ir "Mūsų Kraštas".

Vadaujant Adomui J. Kadišiui, kp. pirmininkui, visi vaidintojai artistiskai vaidino. Vaidinime

JUZĖ GADEIKAITĖ ir PETRAS BURINSKAS,
nariai L. Vyčių 93-čios kp. Rochester, N. Y. Moterystės ryšiais susijungė sausio 3 d.
1920 m. Uolūs darbininkai tautos reikaluose.

dalyvavo: M. Mieliauskiūtė, P. Sabaliauskiūtė, I. Silpnabūdžiai privalo pradėti nuo mažų, lengvų, Mališaukiūtė, P. Mieliauskas, P. Sabaliauskas, F. Sabaliauskas, B. Burba, J. Zėkas, A. Plioplis, J. Veraška, J. Venslauskas.

Kingstone yra dailaus jaunimo, tik ne visi darbuojasi. Yra daug atšalėlių, kurie neapsiima to, kas prakilnu, neatjaučia širdžia, kas naudinga Tėvynei, tik da kenkia tiems, kurie nori dirbti.

Rašt.

— O —

AMSTERDAM, N. Y.

Kovo 14 d. L. Vyčių 100 kp. laikė mėnesinį susirinkimą. Prisirašė dvi naujos narės: M. Bartkevičiūtė ir M. Kisieliūtė.

Kadangi į susirinkimus nariai gausingai lankosi, tai susirinkimai visuomet puošiasi rimtais ir prakilniais nutarimais.

Šiame susirinkime nutarta: ruoštis prie paminėjimo Vyčių Dienos 25 d. balandžio. Vyčių

Diena pasitaiko 24 dieną bal., bet dėlei patogesnių aplinkybių nutarta ją minėti 25 d. bal. Nutarta pakviesti gerą kalbėtoją, bus vaidinimas su įvairiais pamarginimais. Žodžiu sakant, Vyčių Diena norima paminėti iškilmingai.

Nutarta dalyvauti šv. Kazimiero parapijos fėruose, kurie rengiami Naujų Vargonų naudai. Taip-pat nutarta prisidėti ir aukomis. Nors izdas yra apytuštis, bet vis-gi paskirta \$25.00. Vargonai yra statomi už 8,000.00 dolerių.

Nutarta mokytis veikalą — "Gyvenimo Verpete" Vaidinsime gegužės mėnesyje. Tai yra Gražus ir mokinantis veikalas.

Reporteris.

— O —

CHICAGO, ILL.

Kovo 23 d. McKinley parkučio salėje buvo skubotai šauktas L. Vyčių Chicagos Apskričio susirinkimas.

Nutarta minėti Vyčių Dieną — balandžio 24-tą. Bus įrengtas vakaras su įdomiu programu šv. Jur-

gio par. svetainėje. Visos kuopos žada uoliai dėtis prie Vyčių Dienos tinkamo paminėjimo.

Plačiai kalbėta apie Apskričio pikninką rengiamą birželio 13 d. Išrinkta komisija, kuriai pavesta padaryti įžangos ženklelius, plakatus ir kitas smulkmenas aprūpinti. Komisijon įėjo Ig. K. Sakalauskas, J. Vilimas ir A. Mureika. Įžanga į pikninką bus 50 centų, o kas pirs iš anksto — 35 centai.

Taip-pat plačiai kalbėta apie Apskričio metinį išvažiavimą. Apskričio Veikiančiai Komisijai pavesta apsvarstyti visą išvažiavimo planą, kad jis būtų rimtas, įvairus, gražus ir įspūdingas. Šiam išvažiavimui manoma priduoti ypatingą reikšmę pagerbiant tuos narius, kurie išvažiuoja Lietuvon.

Sekantis Apskričio susirinkimas bus balandžio 18 d., šv. Antano par. svetainėje, Cicero, Ill.

Atstovas.

— O —
CLEVELAND, OHIO.

Sekantis laiškas kovo 16 d., 1920 m. buvo asmeniškai įteiktas gerb. kun. A. Tamoliūnui nuo Lietuvos Vyčių 25-tos kuopos, Cleveland, Ohio.

Jo Sveikatai
gerb. Kun. A. Tamoliūnui.

Didžiai Gerbiamas Kunige:—

Pradėjus mūsų kolonijai sparčiaus judėti, kas kart dauginasi skaitlius įžymesnių mūsų Tautos veikėjų. Pastaruoju laiku mums Clevelandiečiams yra didi garbė sulaukus tokį Tautos žadintoją, kaip Tamsta. Turime viltį, kad su Tamstos pagelba daug kas pagerės tarpu mūsų visų katalikų.

Todelgi Lietuvos Vyčių 25-tos kuopos laikytame mėnesiniame susirinkime 8-tą dieną kovo, 1920 metų, vienbalsiai su ovacija išreiškia pasitikėjimą ir siunčia Lietuvos Vyčių 25-ta kuopa nuoširdų pasveikinimą, kaipo Lietuvos Vyčių nariui bei Organo "Vyčio" rėmėjui, podraug meldžia ir ant toliaus darbuotis sykiu su mumis.

Tamistą augštai gerbianti,
Lietuvos Vyčių 25-ta Kuopa.

(Pasirašo) VALDYBA:

Matas Šimonis, Pirmininkas.
J. Sadauskas, V. Pirmininkas.
J. P. Kvedoras, Raštininkas.

— O —
DETROIT, MICH.

Vietinė L. Vyčių 79-ta kuopa auga nariais, darbais ir pažanga. Turime čia tris asmenis, kurie dalyvaudami plačios visuomenės darbuose, neapleidžia ir vietinės kolonijos reikalų, uoliai visur prisidėdami savo pajėgomis, nurodymais ir paskatinimais kitų. Tais veikėjais-darbininkais yra kun. F. Kemėšis, J. E. Karosas, Katalikų Federacijos Šekretorijato vedėjas, ir muzikas A. Aleksis.

Kovo 10 d. L. Vyčių kuopa laikė susirinkimą. Šis susirinkimas buvo ypatingas tuomi, kad jame buvo rimtos diskusijos aprinktoje temoje. Diskusuota apie mandagumą. Toks klausimas buvo gautas iš klausimų dėžutės. Rašė jį merginos apskūsdamos vaikus už nemandagumą. Klausimą aiškino muzikas A. Aleksis.

Iš diskusijų ir įvairių gyvenimo klausimų aiškinimų yra daug naudos, ypač jaunimui.

Pats Maršalka.

— O —
NASHUA, N. H.

Jau senai buvo žinučių apie vietinės kolonijos Vyčius mūsų organe "Vytyje". Išrodo, lyg dabar čia Vyčių nebūtų. Tečiau yra ir jie dirba. Turi puikų knygyną. Kiekvieną susirinkimą įsirašo naujų narių. Dabar paimta puikus kambarys, kuriame bus įkurta mokykla visiems, kas tik norės mokyties lietuvių gramatikos, aritmetikos ir kitų dalykų. Yra paskirta vakaras ir žaislų mokymui. Mokytojas Vytis L. Nedzeika.

Rengiama kaukių balius. Bus po Velykų. Pasisekimu įsitikėję, ką jaučiame iš buvusių rengimų ir jų pasekmių

Genelis.

— O —
NEW YORK CITY.

Kovo 10-tą d. buvo metinis susirinkimas šauktas L. Vyčių 12-tos kuopos. Išrinkta valdyba einantiems metams: pirm. — J. Pauza (798 Washington St.), vice-pirm. — M. Prancutė, rašt. — O. Lišauskiūtė (117 Varick St.), fin. rašt. — F. Naginavičiūtė, izd. — O. Akelaitė, izdo globėja — E. Akelaitė, korespondentu — D. Kašėta, maršalka — Ant. Marcinonis.

Mūsų kuopoje ligšiol buvo netvarka. Dabar prašalinta.

Susirinkime buvo Apskričio pirmininkas. Kvietė dalyvauti iškilmingoje vakarieneje, kurią Apskirtis rengia balandžio 17 š. m.

Kuopa nutarė pirmą sekmadienį po Velykų įrengti balių. Gerų pasekmių.

Kašetaitis.

~~~~~
ATITAIŠYMAS KLAIDŲ.

"Vyčio" No. 4 L. Vyčių N. J. ir N. Y. Apskričio protokole įvyko šios klaidos: vietoje 60-ta kuopa (žiūrėk kuopų raportai) turi būti 61-ma (Pater-son, N. J.); vietoje 49-ta (Brooklyn, N. Y.) turi būti 41-ma (49-ta kp. išspausdinta aukščiau); ir vietoje \$2.00 įžangos į Apskričio rengiamą vakariene, turi būti \$2.50.

Atsišaukimas.

AMERIKOS LIETUVIAI!

*Suteikite mūsų karžygiams šviesos
spindulius!*

Lietuvos kariuomenė, savo ir priešo kraują liedama, didžiausiomis pastangomis bei vargais išvijo iš Lietuvos bolševikus ir vokiečių bei rusų bermontininkų plėšikus.

Lietuvos kariuomenė neleidžia amžiniams Lietuvos priešams, gobšiams lenkams giliau Lietuvon veržtis, kad mus visai pavergtų ir mūsų žmones dar labiau plėštų ir vėl juos į vergijos pančius pančiotų.

Lietuvos kariuomenė apgynė ir gina mūsų brolius ir jų turtą.

Lietuvos kariuomenė jau iškovojo Lietuvai garbingą vardą ir visam pasauly garbę.

Bet Lietuvos kariuomenei reikalinga *šviesa*, reikalinga, kad *nei vienas Lietuvos kareivis neliktų nepamokytas skaityti ir rašyti*, kad negrižtų namo neprasilavinęs. Gana tamsos mūsų brangioj Tėvynėj!

Todel kieno širdis dar gyva, kieno širdy dar tvaksi tėvynės meilė, *padėkite šviesti mūsų kareivius*: siųskite jiems knygų, siųskite aukų pinigais, už kuriuos bus perkamos kareiviams knygos, nes dabar, kada nutilo Lietuvos frontuose kovos, pradėta uoliai šviesti kareiviai: steigiami jiems knygynėliai, mokyklos, daromos paskaitos, dinama jų laikraštis "Kariškių Žodis".

Knygas ir pinigus siųskite tiesiai Lietuvon šiuo adresu:

KAUNAS,

"KARIŠKIŲ ŽODŽIO"

REDAKCIJA,

arba atiduokite į mūsų delegacijos rankas Washingtone aiškiai pažymėjus, kad jie persiųstų "Kariškių Žodžio" Redakcijai.

Broliai amerikiečiai, nesigailėkite mūsų kariuomenei šviesos!

*"Kariškių Žodžio" Redakcija,
KAUNAS-LITHUANIA.*

LIETUVOS VYČIŲ CENTRO VALDYBA.

Dvasios vadovas: Kun. Ig. Albavičius,
717 W. 18th St., Chicago, Ill.

Pirmininkas: Dr. J.J. Bielskis,
703 Fefteenth St., N. W. Washington,
D. C.

Vice-Pirmininkas: A. Bučnis,
407 So. Paca St., Baltimore, Md.

Raštininkas: V. Rukštalis,
151 Garfield Ave., Valparaiso, Ind.

Izdininkas: P. Baltutis,
3261 So. Halsted St., Chicago, Ill.

Izdo globėjai:

Kun. P. Čėsna,
324 Wharton St., Philad., Pa.

El. Jovaišaitė,
3259 S. Halsted St., Chicago, Ill.

Literatiškoji Komisija:

Kun. A. Tamoliunas,
Pittsburgh, Pa.

Muzikas A. Aleksis,
Detroit, Mich.

Kun. M. J. Urbonas,
Du Bois, Pa.

Stud. Pr. Juras,
Webster Groves, Mo.

Moksl. A. Augustinas,
Chicago, Ill.

Redaktorius ir Administratorius:

M. Zujus,
3261 S. Halsted St., Chicago, Ill.

— O —

L. VYČIŲ CONN. APSKRIČIO VALDYBOS ADRESAI.

Pirm. B. P. Gauronskis,
21 Congress Ave., Waterbury, Conn.

Raštin. J. Kairis,
506 So. Wilson St., Waterbury, Conn.

Izdin. J. Pavilionis,
34 Park St., Hartford, Conn.

— O —

L. VYČIŲ NEW YORK'O IR NEW JERSEY'S APSKRIČIO ADRESAI:

PIRMININKAS:

J. Žerolis, 376 Grand St., Brooklyn, N. Y.

VICE-PIRMININKAS:

J. Spranaitis, 713 Montgomery St., Paterson, N.J.

RAŠTININKĖ:

A. Alyčiūtė, 149 Ainslie St., Brooklyn, N. Y.

IŽDININKAS:

J.K.Masandukas, 197 New York Ave., Newark, N.J.

ORGANIZATORIUS:

K. Krumėnas, 88 Warwick St., Newark, N. J.

Turinys "Vyčio" No. 6 {79}

I. Alleliuja. Margalis. (Iš "Vēversēlis").	1 pusl.
II. A. a. kun. Antanas Kaupas. A. Tamoliūnas.	2 "
III. Meduza. Putinas.	3 "
IV. Vaikas išmintingesis už tėvą. A. Matutis.	7 "
V. Kokie tėvai, tokie vaikai. Alfas.	8 "
VI. Nuotrupos iš Tėvo Roh'o pamokų. A. T.	9 "
VII. Dailė. Pr. M. Juras.	10 "
VIII. Siela laukia Velykų. Alfas.	16 "
IX. Derybos. Čechov. Vertė Š—kas.	17 "
X. Svetimiems užplūdus. J. S. Tautilas	21 "
XI. Bibliografija ir kritika:	
1. Ateitis. 6 ir 7 sąs. A. Tamoliūnas; 2. Darbo žmonių kalendorius 1920 m. P. M. Juras; 3. "Meilė"... No. 2. A. Tamoliūnas.	23 "
XII. Iš Moterų būdo enciklopedijos. Žemaičių Gluosnis.	27 "
XIII. Kas jaunimo veikiama (korespondencijos):	
1. Cicero, Ill.; 2. Amsterdam, N. Y.; 3. Kingston, Pa.; 4. Amsterdam, N. Y.; 5. Chicago, Ill.; 6. Cleveland, Ohio; 7. Detroit, Mich.; 8. Nash- ua, N. H.; 9. New York City.	28 "
XIV. Atitaisymas klaidų	30 "
VX. Atsišaukimas. "Kariškių Žodžio" red.	31 "

Paveikslai:

1. L. Vyčių 19-tos kp. Baltimore, Md.; 2. L. Vyčių 19-tos kp. Bal-
timore, Md. Valdyba ir Veikiančioji Komisija; 3. L. Vyčių 32-ros
kp. Kingston, Pa. būrelis aktorių-mėgėjų, vaizdinusių "Į laisvę žen-
giant"; 4. Juzės Gadeikaitės ir Petro Burinskio.

"VYTIS"

326I SO. HALSTED ST., CHICAGO, ILL.

